

Dr. Jünger felolvasásából a nyír-balsam hasznáról a bőr ápolása és szépítésére.

Dr. Jünger előadásában, a bőr ápolása- és szépítésére szolgáló eszközökről, a következőképen nyilatkozik: „A szép bőr a benső fizikai embernek külső megjelenése, és na az friss, diétáján szívesen járunk, a szépség fényét emeli. A nyír-balsam, amint a legújabb időben tett gyakori tapasztalatok megtanították, egy a ferussz-tól magától nyújtott szer, melynek annyira meghaladta hatása fűszerezés és egyen-olajos alap-anyagából magyarázható ki. Műtán a tisztán növényi anyag ép oly könnyen, mint a glicerinn, a főporok által beszívja, a fő-édegyeket fokozottab tevékenységre készteti, egyidejűleg a fűszerezés anyag a bőrt kelő állapotba helyezi, hogy a tulajdonképen elítelt elemet a legelő magába fölvegye, miáltal a lassanként képződő színezet támad, s a felület alá rakódó tisztáltsági szobontatnak és kiválasztatnak. Minden előttem ismeretes, ugynevezett színezítő szerrel között a nyír-balsam előny érdemel, és ezen képletet számos tapasztalat következtében merem kihozni, egyáltalán mivel több kísérlet meggyőzőre szolgált mindenképen, hogy ez a nyír-balsam igazságtól meggyőződjének. 1835-82. Egy koros ára, használati utasítással 1 ft 50 kr. Postai küldésnél minden darab csomagolásért 10 kr. Baktár: Budapest Török József, gyógyszerész király-utca 7. sz. — Pozsonyban Pisztorj gyzséné, Mihály-kapu.

Ca. és kir. szabadalmazott a maga nemében egyetlen hatásos patkány- és egér-irtó-szer. Egy üveglőben ára 1 ft. 6 doboz ára 3 ft. Ca. és kir. szabadalmazott gyökéren ható poloska-irtó-szer, butorok számára. Egy üveg ára 30 kr., 6 üveg 2 ft 35 kr. 1 kis üveg ára 30 kr., 6 üveg 1 ft. 53 kr. Földművelés hatásos poloska-irtó-szeres felazat számára. Festséni meszelésnél vagy falak mázolásánál a festékek, mészből vagy vakolatba keverésére alkalmas. Egy pintes üveg ára 1 ft., 6 pintes üveg 5 ft. 1 pintes üveg eleges egy közepesnyiségű szobára. Specialitás, különösen biztos és gyökéren ható svábbogár (Heimchen) irtó-por, 1 csomag ára 50kr., 6 csomag ára 2 ft 55 kr. Valódi persa rovar-por, a bolhák, molyok, legyek, hangyák stb. kiirtására. Egy üveg ára 25 és 40 kr., 1/4 fontos csomagokban 35 kr., 1/2 fontos csomagokban 1 ft., 1 fontos csomagokban 1 ft 90 kr. Csálhatatlan biztos hatású bárhól alkalmazható mérgezőes légy-irtó-szer. Ára 1 nagy üvegnél 40 kr., 1 kis üvegnél 25 kr. Mérgtelen gyökéres hatású muszkarov-irtó-szer. Egy üveg ára 1 ft. A legkisebb rendelmeny is ugy az aluljegyzett pesti gyár, mint a szinte aluljegyzett bécsi foraktár által, egyenlő ár és a megrendelőre összes előre küldése, vagy utánvét mellett pontosan eszközöltetnek. Egy forintot szuli rendelmenyek nem eszközöltetnek. 815

A FRANKLIN-TÁRSULAT magyar irodalmi intézet kiadásában Budapest (egyetem-utca 4-ik sz.) megjelent és minden könyvárusnál kapható: **UJ KIS REGÉLŐ.** Elbeszélések az ifjuság számára. Andersen, Campe, Schmid Kristó és Zschokke művei után irta **MILESZ BÉLA.**

Reiss B. Foraktár: **Maager W. urnál** cs. ésk. sz. vegykészletmennyi gyára kártékony rovarok kiirtására Budapest, király-utca 46. **Bécs, III. Neumarkt 3.**

Lovagló-eszközök. Angol nyerges díszbőrökből, 15 frtól kezdve 40 frtig. **Hölgy-, fin- és pony-nyergesek.** Angol kantárook, egyes szárral 2 ft 25 krtól, 3 ft 5 krtig, kettős szárral 3 frtól 10 frtig. **Kengyelvasziliák párja 2 ft 30 kr.** egyes 3 ft 3 kr. **Finom terhelők és kő-sel-terhelők** frt 2.50-3.00. **Nyerges-sabliak** frt 1.50-4.75. **Pesszós-sabliak** frt 1.50-3. **Négy-karú sabliak** frt 1.70-2.50. **Trennik** 50 krtól 3 frtig. **Állkapcs-láncok** 75 kr. **Lovagló-sarkantyúk, szabályszerűek** 30 kr., **felcsatolók** frt 1.00-2 frtig. **terhelők** 1.00, **szok-géppel** 2 frt. **Lovagló-ostorok** mind-á nemel 80 krtól 15 frtig, **hajtó-ostorok** 55 krtól 12 frtig, **szarvas-ostorok** frt 3.75-15 frtig, **lómértékek** 30 krtól 3 frtig. **Balzs szerinti kitérő tűzmentes francián álló-lámpások** kisebbek frt 1.70, nagyobbak frt 2.40, nagyok frt 2.90. **Novatosan torna-golyók** minden nagyságban, **fontja** 25 kr., **egy trapéz** frt 0.60, **lógzó kötéll** karikával párja frt 7.75, **kötél-hágcsó** frt 2.-, **mászó** 8ft4 frt 5.40, 7.50, 2.-, **parany ismerősítők** frt 3.50-től 5 frtig, **toribb szobában és szabályos használható tüköletek** **tornakészlet** új nome magának részére frt 14.50, **dús vála z-sékát** ajánlják.

KERTÉSZ ÉS EISERT Budapest, Dorottya-utca 2. sz. Irábeli megbízásoknál gyorsan s figyelmelemmel eszközöltet. Baktár: Kismérii útszélgyűléssel szivesen szolgálunk.

Négy fametszettel. Borítékba keményen kötve ára 1 forint 50 krajczár. **KOGLER J. N.** **Általános vagy elméleti államtan.** (3-rés., 288 lap.) Füzve 1 frt 60 kr.

A Szt. István ünnepélyre ide érkező n. é. vidéki közönséget a jelen évadra gazdagon felszerelt **kézmű-vászon- és divatár-raktáram** megtekintésére tiszteletteljesen meghívom. Hódolattal **Löbl Frigyes** az első budapesti **27 kros kézmű- és divatár-csarnok** alapítója: **BUDAPEST.** Liptóvárosi templomtérs. váci úrtól 6/2. Minták bárhová ingyen és bérmentve.

Szöges kézi és emelőcsiga-cseplőgépek kizáró agosan készít **Umrath Társaság** mezőgazdasági gépgyár- és vas-öntődéje **Prágában.** Ismét eladók eladási illetékben részesülnek. Mindazoknak, kik **UMRATH ÉS TÁRSÁHOZ PRÁGÁBA** levél útján fordulnak, az őss-épek rajza és leírását, valamint az azok-óli bizonyítványokat magán foglaló gyári árjegyzék ingyen és bérmentve megküldet.

A FRANKLIN-TÁRSULAT magyar irodalmi intézet kiadásában Budapest (egyetem-utca 4-ik sz.) megjelent és minden könyvárusnál kapható: **Magyar Szent Erzsébet élete.** Irta **dr. TOLDY LÁSZLÓ.** Képekkel illusztrálva. Ára füzve 80 kr.

Jó és tartós munkáért jótállás biztosítatik!

SCHULHOF ADOLF Budapest, országút, Károlykaszárnya 24, ujonnan berendezett nagyszerű czipőgyári raktárában, legnagyobb választék nagyban és kicsinyben:

Hölgyeknek: Comodeczipők, fin. überlásting v. bőrből 1.20. Comodeczipők legfin. bőr v. überlásting, sarkal és nagy csokorral 2 frt. Czugas topán überlástingből 6" magas szárral és lakkorral, legfin. faj, 3 frt 80 kr. Finom bőr czugas topán, 6" magas szárral lakkorral és erős dupla talppal 4 frt.

Uraknak: Comode-czipők finom bőrből 1 ft 30 kr. Legfin. zergebőr-topán lakk-orrall 4 frt 80 kr. Külföldi borjubőr (vixos) vagy sagra-bőrből, erős dupla talppal, legtartósabb faj 5 frt. Léányok, kúk és gyermekek számára minden-nyeműben 1 ft 50 krtól 3 frtig.

Fidélí rendelmenyek utánvétel mellett gyorsan és pontosan eszközöltetnek. **Kiadja és nyomtatja a „Franklin-Társulat” magyar irodalmi inezet és könyvnyomda Budapest (egyetem-utca 4-ik sz.)**

A Franklin-Társulat magyar irodalmi intézet kiadásában Budapest (egyetem-utca 4-ik szám) megjelent és minden könyvárusnál kapható: **SZÁMOLÓ-KÖNYV** kiskereskedők és iparosok számára, melyben a mindennapi forgalomban leggyakrabban előforduló számítások és számítási rövidítések, különösen a vaskereskedésbeli számítások, a közelebbiről behozandó **méter-mérték és súlyrendszer** az ezeknél előforduló minden viszonyok és számításmódok, továbbá a mértani számítások, a kamat-, az áru- és váltószámítások, nyereség és veszteség, agió- és göngysúly-számítások, végre a fűszerkereskedésben előforduló gyakorlati számítások módjai foglaltatnak. Irta **KARNER JÁNOS.** Ára 80 kr.

Vasárnapi Ujság. Budapest, augusztus 29-én 1875.

35-dik szám. **ELŐFIZETÉSI FÜLTÉTELEK:** a Vasárnapi Ujság és Politikai Ujdonságok együtt: Egész évre 12 ft., félévre 6 ft. Csupán a Vasárnapi Ujság: Egész évre 8 ft., félévre 4 ft. Csupán a Politikai Ujdonságok: Egész évre 6 ft., félévre 3 ft. **XXII. évfolyam.** **HIRDETÉSEK DÍJA:** Egy hatszor hasábozott petit sor, vagy annak helye egyszeri ígtatásnál 15 krajczár; többszöri ígtatásnál 10 krajczár. Bélyegdíj külön minden ígtatás után 30 krajczár. Kiadó-hivatalunk számára hirdteményeket elfogad **Bécsben: Haasenstein és Vogler Wallfischgasse Nr. 10, Mosse R. Seilerstätte Nr. 2 és Oppelk A. Wollzeile Nr. 22**

A MAGYAR ORVOSOK ÉS TERMÉSZETVIZSGÁLÓK XVIII. NAGYGYÜLESE. I. **M**a veszi kezdetét a magyar orvosok és természetvizsgálók XVIII-dik nagygyűlése Előpatakon, e sokat emlegetett erdélyi firdőhelyen. Eddigi értesülésünk szerint ezernél több résztvevő jelentkezett; s e körülmény eléggé tanúsítja, hogy mily népszerűekké váltak ezen vándorgyűlések; de tanúsítja azt is, hogy Erdély földje s viszonyai iránt folyvást nő az érdeklődés Szent István birodalmában.

S a vándorgyűlés látogatását fogadó helyek: Előpatak, Sepsí-Szent-György, Málnás, Tusnád, Szent-Anna-tó, Bütös-barlang, Bálványosvár, Kézdi-Vásárhely, Kovászna, Zajzon, Prázmár és Brassó valóban oly gazdagok természeti kincsekben s a népjellemnek és társadalmi alakulásnak annyi érdekes vonását tüntetik fel, hogy nézni-, látni-, megfigyelni valója bőven lesz az ezernyi természetkedvelőnek. Mi kalauzul szegődünk olvasóink mellé, hogy bemutassuk képbén és rövid ismeretében ezen nagygyűlés némely főbb intézőjét és néhány kiválóbb tájékat. Gróf Mikó Imre első elnököt ép anynyira ismerik, mint a mennyire tisztelik

Magyarország a „Vasárnapi Ujság” területén. Elnöktársa, Zarándi Knöpfler Vilmos kir. tanácsos és orvostudor, kinek arczképét ma mutatjuk be olvasóinknak, tudományban és társadalmilag kiváló állású férfi. Jelenleg 60 éves, s e szép időre visszanézve nyugodtan mondhatja el, hogy „nulla dies sine linea.” Atyja is orvos volt, előbb tábóri, utóbb kamarai Boiczán és Zalathnás. Ez előbbi helyen született Knöpfler Vilmos, s utóbbin kezdette iskoláit. Középiszkolai tanulmányait Kolozsvárt bevégezvén, már 19 éves korában, 1834-ben Bécsbe ment orvosi tanulmányokat végezni. Ottan s utóbb Pes-

Magyar Orvosok és Természetvizsgálók XVIII. Nagygyűlése I. **dr. Knöpfler Vilmos** és **Orbán Balázs** portréi.

Z. KNÖPFER VILMOS.

ORBÁN BALÁZS.

ten gyorsan szerezte meg az orvosi, szemészeti, szülészeti és sebész tudori okleveleket s a sok tanulmány mellett tudott időt szakasztani, hogy szünidőikön bejárja Magyarország bányavidékeit, Csehország ásványfürdőit, Porosz-, Szász-, Bajor- és Olaszország kórházait.

Ösmeretgyűjtő ösztöne később sem lankadt s míg 1848-ban Belgiumot, Angol- és Franciaországot utazta át, azóta is kutatja folyvást hazája, kivált Erdély földtani kincseit.

Gyakorló orvosi pályára 1841-ben lépett s egymásután Zaránd és Hunyad megyék főorvosaként, majd a kincstár szolgálatában Nagy-Ág, Zalatna, Offenbánya bányahelyeken nem közönséges sikerrel működött.

1848 szeptemberében térvén haza külföldi utjáról, nemzetőr-százados lett Zalatnán; majd orvosképző szolgált a szabadságharczokban, Czeg és Gál Sándor táborában. A szabadságharc után állami szolgálatban Zalatnára küldetett előbb, de már 1850-ben a Székelyföld főorvosaként Maros-Vásárhelyre telepedvén, sőt 1853-ban nőül vevén Páll Mária mivel és vagyonos székely urhölgyet, állandólag ottani lakossá vált s előkelő székely családot alapított.

Mint gyakorló orvos mindig kitűnő, szakmájára és Erdély földtanára vonatkozólag elméletben is sok jelest szolgáltatott, főképp a magyar orvosok vándorgyűlésein; közben a németekén is.

Ezek mellett kórházak létesítésében működött közre; főszereplő a marosvásárhelyi takarékpénztár alapításában s vezetési azt ma is; a város, a szék közügyeiben, egyházánál, iskoláknál s jótékonyági intézeteknél a munka körében nem hiányzik a legbuzgóbbak közül.

Ily sokféle és sikeres működésért csoportosan kereste fel a kitüntetés is. Egymás után lett tagjává sok tudományos és orvosi egyesületnek; kormányoktól, sőt a Felsőtől is elismerésekben részesített; 1865-ben kir. tanácsos czímet nyert; a magyar orvosok és természetvizsgálók Győrben tartott XVII-ik nagy-gyűlése őt választá egyik elnöké gr. Mikó Imre mellé, az idej nagy-gyűlésre; s az idén választott Maros-Vásárhely egyik országos képviselőjévé. Hosszu és sikeres munkálkodással emelkedett jelentékeny polczra a közvéleményben. De mintha adósnak érezné magát a társadalom iránt, munkálkodik folyvást. Hosszan tartó ép erőt kívánunk sikerei élvezéséhez és hasznos működése folytatásához.

Második képünkön b. Orbán Balázst ösmerik meg olvasóink, a természetvizsgálók ezen nagygyűlésének egyik titkárát. 1830-ban születvén, most van a legjobb férfierőben; de a mennyit ő járt-kelt, hányatott, tapasztalt és munkált, annyival őszfejú és tar homlokú is kevés diésekedhetik.

Születéshelyéről, a Székelyföldről családi viszonyok által már 16 éves korában Törökországba jutván, onnan beutazta Arabiát, Syriát, Palesztinát és Görögországot. 1848-ban azért küzködött, hogy haza jusson, részt venni a szabadságharcban; de mire célja sikerült volna, Világosnál le volt téve a fegyver.

Akkor a bujdósó honfiak közé vegyült s két évig élt velök Konstantinápolyban,

sorsuk türelmével tételén munkálkodva s rajongó lelkesedéssel csatlakozva minden kísérlethez, mely a haza felszabadítására irányult.

Száműzöttként jutott Londonba is, s ott két évet, utóbb a száműzöttek földén Jersey szigetén ugyanannyit töltvén, 1855-ben Konstantinápolyba s onnan csak 1860-ban tért hazájába vissza, melyet 14 év óta nem látott.

Utazásai alatt sok nevezetes emberrel: Kossuthal, Mészáros Lázárral, Perczellel, Hugo Viktorral, Louis Blanc-al hozta össze sorsa. Életezélja száműzetése alatt az volt, hogy ezeknek és ilyeneknek szolgálatokat tehessen s barátság és figyelem volt jutalma a száműzött nagyok részéről.

De hazájának kívánt szolgálni mindenben. Londonban tartózkodása alatt 6 kötetes könyvet írt „Keleti utazás” cím alatt; Konstantinápolyban Szaif Zülülázt fordítá le, e bübbös arab regét; s álnév alatt levelezett folyvást hazai és külföldi lapokba.

A nemzet méltányoló előismerését azonban azzal a munkájával érdemelte s vitta ki, a melyet 1860-ban kezdve csak legközelebből fejezhetett be. Ez a „Székelyföld leírása” 6 kötetben.

Évekig barangolt Székelyországban, szűkebb hazája bérczein, völgyein; bejárta annak minden zugát, rajzolt, fényképezett, könyv- s levéltárakat kutatott, hallgatá a pásztorok meséit s az öregek emlékeit; s mikor készen volt a rengeteg anyaggal, felvonult Pestre; szük szobában szükre mérten éldégt; de bámulásra méltó kintartással és irigylenni való kedélyvel dolgozta nagy munkáját, hogy átadja nemzetének.

Ha semmit sem tett volna egyebet, csak összegyűjti ezt a tengernyi anyagot, a mely felleli az egész Székelyföld történelmi, régészeti, természetrajzi és népismeret viszonyait, — méltó, hogy előismeréssel említsük nevét.

A természetvizsgálók mostani nagygyűlése alkalmából közölt tájképeinket is az ő könyvéből vesztük. Közöltünk abból eddig is sokat, s közöltek más képes lapok is.

1870 óta országos képviselő. Most legújabbán Udvarhelyszékről van megválasztva. Népszerűségét eléggé mutatja, hogy pártállása daczára is nagy többséggel választott meg, holott az egész Székelyföldön, kettő kivételével, mind a szabadelvű párt jelöltjei győztek.

Orbán Balázs a függetlenség pártjához tartozik. Kossuth Lajos, Hugo Viktor, Louis Blanc oldalánál, s ifjúkori sok bolyongása közben úgy eltelet az eszményi függetlenség szeretetével, hogy ma is az uralkodik kedélye felett.

Rajongásig lelkes hazafi, talpig derék, becsületes ember; a mai gyakorlati világból kiváló eredeti alak. Fogadja kézzorításunkat e sorokban.

A nagygyűlés többi intézői Nendtwich Károly, Handtken Miksa, gr. Mikes Kelemen alelnökök, s Otrobán Nándor és Berecz Antal titkárok. Mindnyája ösmeretes nevű ember, s mi tápláljuk a reményt, hogy lesz alkalmunk mindeniket bővebben is bemutatni.

Most pedig szóljunk a nagygyűlés által fölkeresett helyekről.

Egyik képünk Előpatak főkutját mutatja. Abból meritettünk oly sokan már egészséget és életerőt. Vízének hatása olvasztó és hajtó, gyomor-, máj-, epebajokban csodálatosan jótékony.

Erdély gyógyfürdői közül ez emelkedett legelőbb jelentékeny hírre s víze által valóban méltán.

Van különben még két mellékútja, s azoknak víze is rokon a főkúthoz.

Az idén Biharmegye derék főorvosa, Ercesey Imre ösztönzésére egy negyedik kutat is ástak, s mint az ottani orvosok megállapították, annak víze ugyanazon elemeket foglalja magában, melyek a főkútét becsessé teszik.

Előpatakon a gyógy mód főként ivásból áll, vannak azonban, segédygyószertől, fürdők is.

Legrégibb a meleg fürdő, ugyancsak ásványos vízzel. De épületének berendezésén is meglátszik, hogy legregibb s ugyancsak elérné rajta egy kis modernizálás.

A hideg ásványos fürdő, Lobogó név alatt, csak két év óta van használatban. Azt is lehetett volna sokkal több kényelemmel és díszszel szerelni föl.

Hanem az uszoda, mely különben tiszta patakvízből áll, ezelnak és izlésnek egyaránt megfelel. Emberségére válnék tulajdonosának, a s.-szentgyörgyi székely Nagy családnak akkor is legalább úgy, ha nem a Károly román fejedelem nevére volna el, hanem például Ferencz József, vagy Deák-, vagy Vörösmarty-fürdőnek nevezte volna.

Előpatakon sok jó épület van a fürdői vendégek számára. Csak hogy a kik megállapították s tovább építették, azok nem valamely czélirányos fürdőhelyiséget, hanem az erdélyi szász városok építési módját választották mintának. Az épületek egyetlen tömött és aránylag szük utczába vannak összeszűfolva, némelyik egy-két emeletes nagy kőhalmaz, mintha várnak szánták volna.

A tájék elzárt közönséges völgy, bikk, gyertyán és cseredőkkel a két oldalon. S a mi könnyű szerrel szolgálta szépítésére: néhány jól tervezett sétány mindkét oldalon, az is még csak tervből és óhajásban él.

Különben fürdőidény alatt van postája, távirója, 4—5 jó vendéglője, tisztességes konyhapiacza, rendes zenekara és sok kereskedése.

A mennyi kényelmet Erdély közepes városai nyújtanak, annyit Előpatakon is találhatni. A ki pedig egészséget keres, az ennyi kényelemmel is beéri.

Eddigélő vendégeink főrésze Oláhországból telt ki. Mostanában apadni kezdtek az ottaniak s szaporodni az itthoniak. Az idén már a Királyhágó innenső részéről is, főképp Biharból, de Pestről is volt számos vendége.

A fürdőbirtokosság nagy buzgalmat fejtett ki a természetvizsgálók fogadására, egyebek közt egészen új épületet emelt tanácskozási teremül, melyben elfér 8—900 hallgató.

Két napot töltvén Előpatakon, onnan aug. 31-én Seps-Szent-Györgyre indul a nagy-gyűlés. Ez csinos, rendes s valóban figyelemreméltó székely város, több tanintézetrel s nagy igyekezettel a művelődés felé. Most haragszik, mert elvették s a

kézi-vásárhelyibe olvastották törvényszékét. Háromszéknek ez a közigazgatási központja, s székháza előtt, melyben szintén lesznek szakülések, ott áll a háromszéki vitéz székely honvédek emléke. Temploma a város szélén esik, csinos domboldalon, melyről kellemes kilátás nyílik Háromszék legszebb síkjára, a néven is ugyanevezett „szép mezőre.”

Onnan az Olt völgyén föl Málnásra lesz az első megállapodás. Leírta volt ugyanez a toll előzőtt két évvel e lapokban, * hogy Málnás gyorsan emelkedő vasas fürdő, ingoványosrétség mellé, mogyoró bokrok alá telepítve. Nem annyira festői, hogy képet lehetne közölni róla; s a természetvizsgálók is csak futtában fogják érinteni.

Hanem festői ám Tusnád, a hová onnan érkeznek, olyan, a minő kevés van — én szerintem egy sincs — ebben a hápalupás országban.

Képet is közlünk vidékéről. Lehetne hasonló szepet huszat vagy ötvenet is közölni, s mégis csak az tudhatja, hogy minő szép Tusnád, a kinek alkalma van az összbonyomást ott természetben élvezni.

4—5000 lábnyi magas és szeszélyes alakulási hegyek közt kanyarog mélyben az Olt víze. A hegyek alatt bikkkel, mogyoróval, a középben felül mindkét oldalon fenyvessel vannak borítva. Közbe-közbe kopasz kőszálak merednek ki, mint a havasok haragos homlokai.

A jobb parton egyenesen emelkednek a sziklák; baloldalt azonban néhány száz lábnyi magasban mintegy vállat képeznek. Arra a vállra, puha zöld gyepre, illatos fenyő- és szelid mogyoró-bokrok közé telepítették a fürdői lakokat.

A házak is, a vidék jellemének megfelelőleg, eléggé elszórva fekszenek s fenyőgerendákból vannak összeróva, némelyik izletesen, egész svájezi modorban és díszes faragványokkal. Sétányok metszik át több irányban a fenyveseket, s csaknem minden pontról más és gyönyörű a kilátás.

Tusnád ásványos fürdői kellemesen langyosak; négy van egymás mellett s azok víze úgy hősegre, mint alkatrészekre nézve különböző. Vendégei néhány év alatt gyorsan szaporodtak fel, s most már Előpatakkal versenyez azok számára nézve.

Hanem a természetvizsgálók nem sokáig vizsgálhatják a tusnádi híres Likas követ, melyet ki tudja mikor s hány ezred év alatt furt olyan likássá az Olt víze, — sem a Súlyomkövet, melyen ma is szálldos a sólyom madár, a fejedelmek korában pedig épen ott tenyésztették adóul a porta számára: — indulni kell a Szent-Anna-tó felé.

Az Olt bal partján egyenesen Tusnád felett rejtezik a Szent-Anna-tó, a legmagasabb csúcsoktól körveve. Kerülete Orbán Balázs mérése szerint, 2350 lépés. Víze tiszta, kék, íható, habár kifolyása sehol sincs és forrása sem látszik; mélysége közepén 40 láb, a szélek felé arányosan sekélyedik, úgy hogy medre tiszta tölesér alakú.

Partját fenyves erdő szegélyezi, míg a magasabb hegyoldalt bikkessel borította a természet megfordított rendje.

Ezen szép tó medre s a környező hegysek szabályos töleseralakja az avatatlant

* A székelyföldi gyógyfürdőkről. „V. U.” 1873. évi folyam 34—37. sz.

is egyszerre vezetik arra a feltevésre, hogy itt hajdan, a szelid tó víze helyén, nagy-szerű és romboló tűzhányónak kellett működnie.

Orbán Balázs gyönyörű regét beszél el a tó eredetéről. A rege szerint zsarnok ur vára állott hajdan a hegyesúcson. Hogy testvére fogatán túltegyen, nyolcz szép szüzet fogott szekere elé. Maga ült kocsiának s az egyik szépre, Anna nevére, oly élelet suhintott ostaróval, hogy annak kibugyant a vére. A meggyalázott szüz letérdelt és átkot mondott a zsarnok urra; s azonnal elsülyedett a vár, helyén tó támadott s a zsarnok ur sárkány lett a tó vizében, míg a szüzek nefelejtsekké változtak a parton.

A néphit még ma is tartja, hogy a tóban sárkánykigyó lakozik.

Két órányira a Szent-Anna-tótól, mindig kelet felé, meredez a torjai Búdóshegy ség. A mily szelid és vonzó kép az, oly elriasztó, gyilkos tekintetű emez.

Oldalában három, gözzel telt barlang van, egyiket épen Gyilkosnak nevezik. Gyilkos mind a három, ha beheli gözzét az élő állat.

A barlang oldalán lecsapódó vizet igen hatályos szemorvosságnak tartják, a száraz gözt magát hülésből származott bajokban hatályosnak.

A hegy lábánál fennsík terül el Sósmező név alatt. Azon is több ásványos forrás van, melyeket sok nehéz bajban használt gyógyószertül a szenvedő emberiség. Régebben csak a nép szegénye huzódott oda, mert nem volt semmi építkezés, lombátor alatt kellett élni. Most báró Apor Károly, a tulajdonos, építkezni kezdett. Lesz szekerült is Tusnád felől keresztül Kézdi-Vásárhely felé. Némelyek rendkívül nagy jövőt jósolnak a Búdósnak s környéknek mint gyógyóhelynek.

Onnan tovább menve Kézdi-Vásárhely irányában, egyedül álló hegyesúcson találjuk a Bálványos-vár romjait. Nevét onnan vette, hogy az ősvallás híveinek ez volt utolsó menedéke a hódító kereszténység elől. Falai most is tartják magukat, mert nem faragott, hanem jól összeválogatott lapos vízi kőből vannak építve.

Monda maradt fenn, hogy a bálványimádó Aporok ezen várát s hatalmát egy leányrablás miatt rombolta össze a keresztény népség.

Bálványos várától szaktületeket tartani huzódnak a természetvizsgálók Kézdi-Vásárhelyre. Mi is megpihenünk a jövő hétig s akkor követjük őket be Brassóba és vidékére.

Három népdal.*

1. Enyedi.

Jó bor terem Enyeden,
Édes ott a szerelem;
Ki ide jó: jól tudom,
El nem mehet józanon.

A házaknál szerfelett
Nagy a vendégszeretet,
A legényt úgy szeretik,
A lány mellé ültetik.

* E dalok szövegének a következő példabeszéd szolgált alapul: Enyedről józanon; Tordáról veretlen; Dézsáról szeretetlen senki el nem mehet.

A gazda az asztalnál
Borral mind egyre kínál:
Tölts leányom, tölts neki!
Tán így jobban szereti.

Tölts, tölts a leány,
Mosoly lebeg ajakán,
Bor és mosoly, mindenik
Behat egész lelkemig.

Fejem szédül, szívem ég,
El se tudok menni még,
Kettőt látok egy helyett,
Beszélnek, de nem lehet,

Fejemet, szívemet oly nyomott,
A nyelvem fenakodott,
Részeggé tón Enyeden
A bor és a szerelem.

2. Tordai.

Torda mellett foly az Aranyos,
Habja között arany szemet mos.
Nem csoda: hogy Torda városán
Oly drága, oly féltett a leány.

A legények őrzik szemesen:
Ne menjen a lányhoz idegen;
És ha mégis arra vetemül,
Veretlenül el nem menekül.

Torda fölött egy hegy meghasadt,
Ki ide jó: ép nem maradhat.
Mert hej a tordai leányban
Annyi kellem, annyi bújál van!

Majd meghal értök az idegen,
Egy-két verést számba sem veszen,
A leányt is hjába féltik ám:
Annál inkább vágyik más után.

Jámbor legény, lesben minek állsz?
Orrod előtt rohan el a nász.
Elreptetik rendre a szebbjétt
S hoppon hagyják Tordán a legényt.

3. Dézsi.

Dézsna a két Szamos vize egyesül:
Ki ide jó, nem marad az egyedül,
Nem marad az szeretetlen, egyedül.

Nincsen sehol, mint itt, annyi szép leány,
Mindeniknek rózza virit ajakán,
Rózsa virit, piros rózza ajakán.

Sugár-karcsu, bogár-szemű mindenik,
Tündér-arccsal a legényt elbűvölik,
A legényt hév szerelemre bűvölik.

Szép a város, szép a vidék, szebb a lány:
Házassul itt minden legény szaporán,
Minden legény szép leányt vesz szaporán.

Dézs városa olyan híres labirint,
Minden legényt rabigába bonyolint,
Rabigába, rózsaláncba bonyolint.

Medgyes Lajos.

Egy magyar nő harmadfél száz év előtt.

III.

Wesselényi Anna a nagy politikával soha sem foglalkozott; a tényleges fejedelm iránt, még ha a Csáky család ellen-sége volt is, illendő loyaltással viseltetett. De a politikai eseményeknek azért mindenkor színvonalán állt.

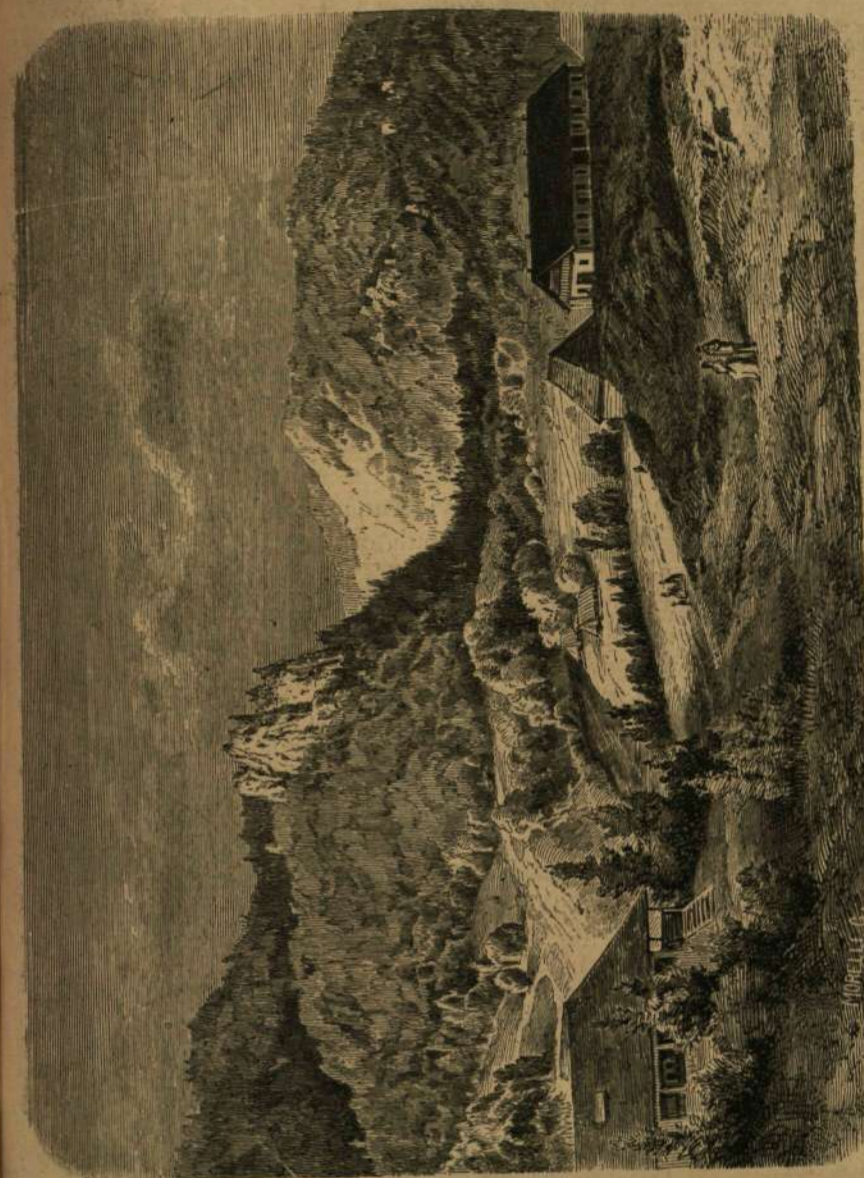
Füának, Csáky Istvánnak Bethlen Gábor fejedelem udvarában jól folyt dolga. Kedvelt és befolyásos ember volt. S a jó asszony nem is képzelte, hogy ő egy politikai központ, hogy papjai politikálnak, a bécsi körökkel levelezést folytatnak, mely legkevésbbé sem áll a protestans fejedelm érdekében, s meg sem álmodta, hogy István minő szerepet visz az udvarnál, minő tervei vannak a nagyravágyása hová tereli, — midőn nem volt kétség többé az iránt, hogy kegyence a később özvegy-gyé lett fejedelmasszonynak, Branden-

SZENT-ANNATÓ.

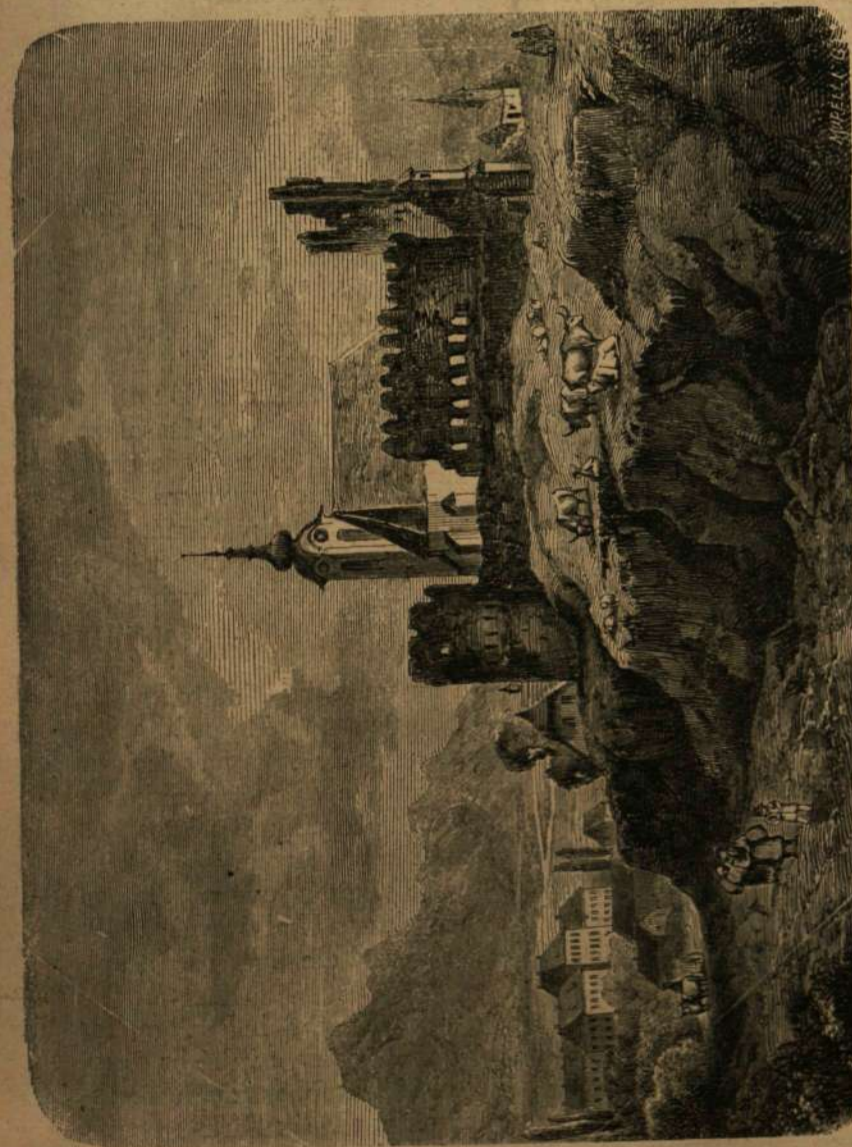
ELÖPATAKI FÖKUT.

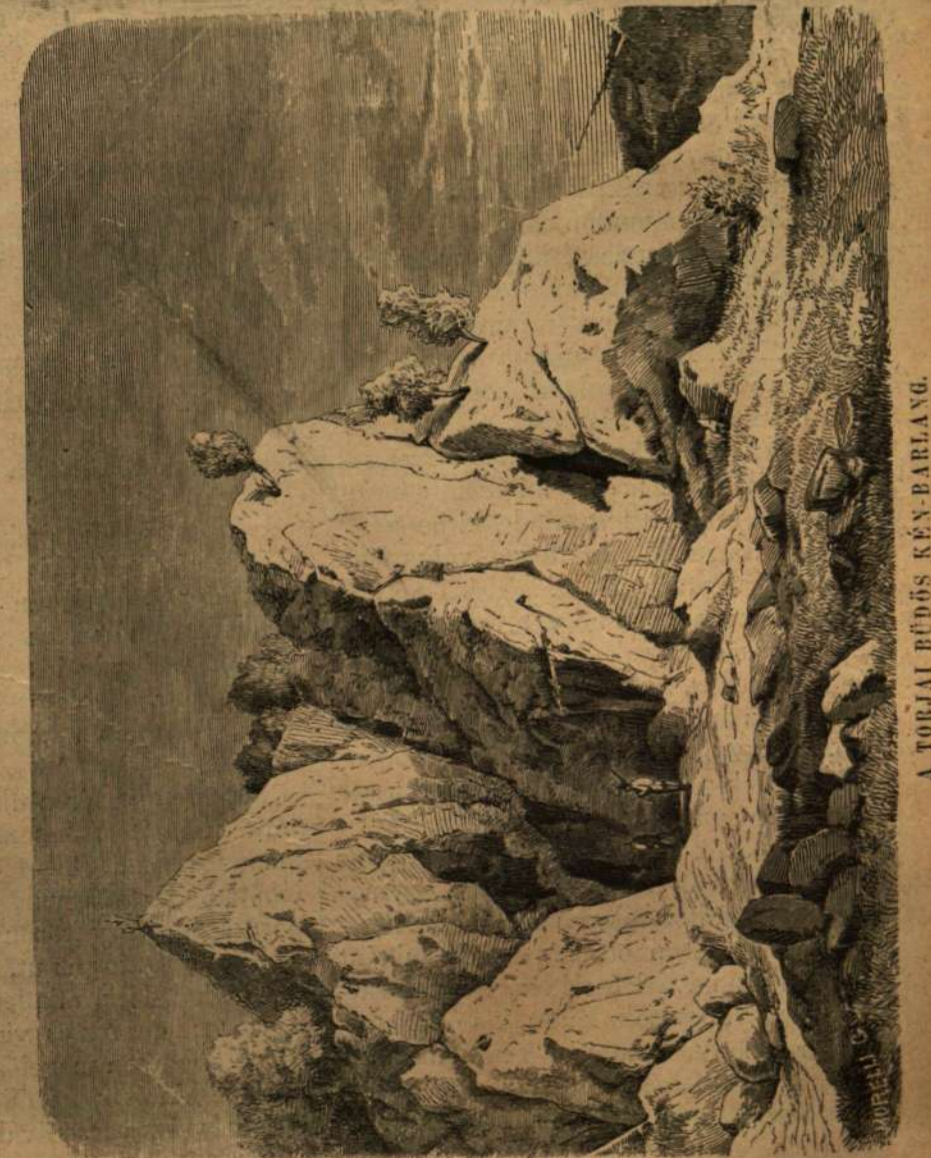
FELSŐ-SÓLYOMKŐ ÉS BANYÁSZ VÖLGYE A TUSNÁDI FÜRDŐVEL SZEMBEN.

BÁLVÁNYOS-VAR ROMJAI.

SEPSI-SZENT-GYÖRGY.

A TORJAI BÜDÖS KÉV-BARLANG.

burgi Katalinnak, s hogy a trónkövetelők között ott áll az első helyen.

Nem törődött ő ezekkel, nem is hitte talán, míg egyszer Csáky István, mint párttűtő, az országból menekülni kényszerült s Rákóczy György lett a fejedeleme.

Ekkor aztán lehullott szeméről a fátyol. A mély vallásosságra és nemes gondolkozásra lélek felháborodott e hírek hallására. Az ő fia, a Csáky nemzetségi disze, a művelt, gazdag főúr, kinek neje Magyarország nádorának leánya, s kit már ifjúságában barátságára méltatott a fejedelmi Bethlen, s kinek anyja Wesselényi Anna: most csavargónak van kikiáltva, ki lézengő riterek módjára kedvesének, fejedelmi barátja nejeinek kinstárába markolt. Szörnyű csapás volt ez a puritán lelkületű asszonyra.

Megrendítők a levelek, melyeket e gyászlirok hallatára fiának írt.

„Oh én édes fiam, csak teneked ne volna részed benne . . . A jó Isten adja mindennek jó végét, én napról napra elég rettegéssel vagyok s leszek is úgy látom; ha Isten úgy akarja, legven szent akarata. Istenért és lelked idvétségéért kellene oly állhatatos hűséget követni, ha okot adtál ezekre a veszedelmekre. Higgyed, higgyed jó fiam, hogy bizony rossz fu a szél. Az élő Istenre, jó fiam, úgy viseld magadat, a mint kívánád, hogy mások viselnek magokat hozzád.

„Ha lehetne, azt akarnám, minden gonosz akaród helyett száz jóakaród volna. Meg vagyok rémülve, ha innét (Erdélyből) követség megy ő felségéhez (Katalinhoz Tokajba), mert a rossz választ mind neked tulajdonítják s neked mindent, ha ő felsége valamiben fogyatkozást szenved. Nagy dolgokat nem kívánok érteni, nem is nekem valók, de az élő Istenre kérlek, az állhatatosságnak igazsága mellől soha el ne távozzál. Immár édes fiam minden írásomból kifogtam, tudom, hogy nem mindenik írásom tetszik, de kényszerítettem az anyai bús állapotomtól. Kérlek, írok, izenek, Istenre kényszerítlek, jól meglássad, mit cselekszel.”

1631-ből kelt levelei mind e hangon vannak írva. Látszik, hogy a kapott hírek csapása váratlanul találta, hogy szeretné nem hinni a fiáról terjesztett aljas híreket, hogy szenved s keserű bánatot szenved, hivatkozik mindenre a mi szent s mégis kénytelen hinni, a mit mindenki beszél.

Egy római nő megátkozta volna fiát s nem ismerte volna fiának többét. De ő nem római, ő keresztény nő volt s megmaradt anyának, megmaradt fia leghivebb barátjának akkor is, mikor mindenki elhagyta.

Rákóczy megerősödve a fejedelmi székből, csakugyan végrehajtatta az árulással vádolt Csáky István javainak elkobzását. S a szegény anya két egész évig nézte, hogy a régi cselédek mint hagyják el rendre, az épületek, szobák hogy pusztulnak egymás után, a begyűjtött takarmányt mint emésztik fel a fejedelem ökréi, pinczéit miként írtik ki az udvari cselédek, hogyan sarcolnak a drabantok, katonák s ő az egykori urasszony, mennyire senki már, kit csak az alatt a feltétel alatt tűrnek meg ott, hogy fiaival nem levelez s az ország dolgaiban nem avatkozik.

Végre az eperjesi traktatus kimondta a jószágok visszaadását s apránként a fiskus kezéből visszakertülnek azok, sok vesződés és utánjárás után. István elfogadja a ma-

gyar királytól nyert szendrői kapitányságot, László megnősül s a nyugalom visszaáll a családba s nem zavarja egyéb, mint Istvánnak Brandenburgi Katalinnal folytatott viszonya s az ebből származott kellemtelenségek, melyeknek elhárítására vagy legalább enyhítésére ismét a jó öreg asszony lett kiszemelve.

De a sok hercehurezába belefáradt végre. István bekötöttek hívta fel a fejedelmesszonyhoz, kivel feszülni kezdett viszonya. Lászlót is óhajtott volna látni s nejevel megismerkedni s végre Pozsonyban lakó leánya után is sajoni kezdett szíve. Elhatározta tehát, hogy meglátogatja gyermekeit.

1633. december elején indult a nagy utra. Maga s unokája (Ferenc) számára volt kényelmes hintója, melynek hátulso ülésében két hely volt. Ott ült a nagyasszony s a gyermeket ölében tartó dajka. Az ablakok mellett egy-egy ülés (gonosz időben fegyveres emberek számára), most a másik dajka s egy „fraj“ (komorna) ült rajta. Az első ülésekkel szemben ismét két ülés volt, szolgáló vagy varró lányok számára, kik akkoriban szegényebb nemeselek vagy papok gyermekei voltak. A kocsinakján ült az utazás vezetője, kipróbált tisztartói vagy várnagyi személy, s mellette egy mozgó legény, ki az utakon hol jobbra, hol balra ugrált, hogy a nehéz hintó fel ne forduljon. A hintóba fogott hat lovat nyeregből hajtották s az első fogat előtt nyargalt a fullajtár.

A második kocsit volt az élestárt hordó nagy vasasszék, négy vagy hat ökrök által vontatva. Erre volt felrakva az élénemű: liszt, méz, só, zsír, tojás, vaj, tejfel, bor, borecet, almaecet, sonka, kolbász, szalonna, sajt, turo, kenyér, kalács, kásanemű, leölt bárány, malacz, borju, hizott liba, pulyka, kacska, fogoly, csirke, császármadár, gyakran óriás fazék töltött káposzta megfőzve, vajás, tepertýús, mézes pogácsa, szilvórium, mézes és cseresznye-pálinka, méhsör, fűszernemű, borok tonnák- és pinczetokokban, beszórt hal, aszalt gyümölcs, czitron stb. S mindez nem volt felesleges, mert néha egy-egy utazás Erdélyből Pozsonyig három-nyolc hétig is eltartott. E szekerem uralkodott a szakács s ugyancsak vigyázni kellett, hogy holmiját amnyi állományon keresztül a sok cselédétől megőrizze.

A harmadik szekéren vitték Vadas Gábor portékáit, kit Csáky István uram csak egy hamarjában kiharancsolt Szendrőre (s többé vissza sem eresztett), és a dajkák podgyaszát, mert a német dajka sok sajtot vásárolt össze, hogy azt Szendrőn, Tokajba a katonáknak drágábban eladhassa.

Minden szekéren ült egy jól fegyverzett, világlátott katona-ember, azonfelül mellette haladt 8—10 fegyveres csatlós portyázók, vagy közönséges rablók miatt nem volt biztos az út, akkor a szekerek együtt haladtak, mindenki ébren s folyton figyelve; de biztos vidéken az élestáros szekert rendszeren megelőzte 4—5 órával az urasági hintót s az állomásokon párolgó ebéddel vagy vacsorával várta az uraságot.

A hol a nagyasszony saját jószágaim állomásozott, ott a gazdatisztek feleségei mindenféle jó dolgokkal kedveskedtek neki, friss vaj, tojás, puha kalács, fejér czipó, édes bor, ő méhsör, dió, alma, mogyoró

jött az élestárbá, sőt a szegény jobbágyság is igyekezett valamivel emlékezetbe hozni nyomorult létezését. A helységek, városok is örömet érzítettek ki az élestár időközben beállott fogyatkozásait, ettétkitatták a csatlósokat, s fűrésztötték tejbén vajban magyar szokás szerint.

Igy utaztak hajdan a nagy asszonyok szép Magyarországon. Sőt más időben megtörtént gyakran az is, hogy mikor előkelő urasszonyok, Lorántffy Zsuzsanna, Lónyai Anna, Báthori Zsófia, Széchi Mária s mások magyar, német vagy török vég-helyek közt utaztak: az ellenfél vezér urától is menedék, sőt ajánló levelet s igen gyakran katonai fedezetet is kértek utazásuk biztosítására.

Wesselényi Anna Szendrőn csak néhány hétig mulatott, aztán elment Pozsonyba, Bécsbe, Tarcsába, Nagy-Szombatba s igyekezett Brandenburgi Katalint kibékíteni fiával, rá binni a fejedelmesszönyt, hogy fiától semmit ne követeljen. E közbenjárása nem sikerült. Csáky Istvánnak végre is eleget kelle tennie a fejedelmű igényeinek.

Legszívesebben mulatott Pozsony vidékén, mert itt két gyermekéhez, Lászlóhoz és Annához egyszerre lehetett közel, s előkelő és mivelte körökben froghatott. Ő pedig sokat tartott rangjára, kedvelte a főbbek társaságát, szerette a finomabb ruhát s a jó falatokat sem vetette meg.

Élete ezentul folytonos utazással volt tele. Szinte megfoghatlan: mennyit, mily időben s mily hosszú utakon utaztatják az öreg asszonyt. Bécs, Kismarton, Tokaj, Szendrő, Nagy-Szombat, Kassa és Erdély minden képzelhető kombinációkban előfordult az utazásokban össze-vissza. Ez utak sok eseménytel voltak összekötésben, melyeket azonban elsorolni itt hosszadalmas volna.

1638-ban Istvánnal Szepesváran találjuk őt, honnan Erdélybe nem is tért többé vissza. Szükség volt ott rá. Csáky István áldott jó neje megszünt élni.

Csákyt ez esemény felette megrendítette. Még zordonabb lett kedélye, mint azelőtt. Az önfeláldozó anya, ki talán azzal a reménnyel jött, hogy itt kipihenheti élete fáradalmait, keserűen csalódott. S midőn fia másodízben is megházasodott, nőitl venén Perényi György leányát, Máriát: az öreg asszony felhasználta e tisztességes alkalmat, hogy ismét Pozsonyba vonuljon, magához vevén később két unokáját is, Ferencet és Istvánt, kiknek neveléséről lelkiismeretesen gondoskodott.

De végre az unokák is felnövekedtek, a pörök is megfogytak, az idő pedig eljárt s Wesselényi Anna már a 60 évet is jóval túlhaladta s ő hátralevő életét Krakóban határozta eltölteni, hol gyermekeiét töltötte.

Itt élt aztán teljes elvonultságban, de fenuntartá összeköttetését övével, kikkel szorgalmasan levelezett. Utolsó levele 1649. jul. 5-éről kelt s ezzel elhallgat róla a krónika.

A ki a derék magyar hölgy, gondos anya, kitűnő gazdasszony s vallásos és erkölcsös nő életével bővebben kíván megismerkedni, azt utaljuk Deák Farkas e sorok elején érintett művére, mely számos érdekes adatot tartalmaz az akkori magyar köz- és magánéletéről.

A postáról.

A kis városka csöndes, lakói lepihentek, a pár lámpa, mely a fúteuzát megvilágítja, ha nincsen holdvilág, régen kialudt, s most minden setét, homályba burkol.

De a csend nem soká tart. A város végén nehéz kocsis csörömpölése hallszik, s egyszerre fölharsan a postalegény sipja, vig, jöködvü dalamút hangoztatva. A piac közepén e zajra mozgás támad; a kapura lámpást akasztanak, egy álmos kocsis lovakat állít a kapuba, s egy ur, a postamester vagy kiadója, csak egy nagyjában felöltözködve várja a kocsis megérkezését, hogy átvegye a várost és környékét illető esomagot, s átadja azt, mi tovább szél. A megálló kocsiból egy ur száll ki, podgyaszát ott hagyja a postán, maga pedig hazamegy, botorkálva a koromsétét éjben, hogy kipihenje magát, s holnap az egész városka népének előállhasson fővárosi hírekkel, melyek ép oly újak, ép oly frisek, mint azok, miket az újságok közölnek, melyeket ép e percben hoznak a postáról.

Bizony, már ma ott vagyunk, hogy alig ismerjük a távolságot. A távirtdának, vasutnak és postának köszönhetjük ezt. Mindnyájuk között legelső, legérgebb a postaintézet.

Már a mesés óskor hagyományában nyoma van, hogy az egymástól távol levő emberek szükségét érezték annak, hogy nézeteket, véleményeket, eszméket egymással közöljék; s erre néha sajátos utakat, módokat választottak. Így az egyik rabszolgájának leborotvált fejére iratta a levelet, megvárta, míg a haj újra megnő, s csak ekkor indította utnak. E kissé hosszadalmas eljárás helyett egy persa helytartó rövidbet talált ki, midőn egy nyul bőrért felhasítottá, a sebbe helyezte a levelet, s a nyulat küldte el Cyrusnak, a későbbi hatalmas persa királynak, kit ép ez eset tanított rá, minő czélzerű, ha gyorsan értesül mindarról, mi birodalma területén történik.

Ezért birodalmak székvaróságától az egyes helytartók székhelyeihez vezető uton futókat helyeztél el, kik e hivatalos rendeleteket, parancsokat rendeltetési helyekre juttatták. A postaközlekedésnek ez volt kezdete.

A rómaiak, midőn birodalmuk már Olaszország határain túl terjedt, hadsapataikkal, a híres legiókkal kőutakat építettek a birodalom különféle részeibe a legiók állomáshelyeire.

Ezek mentében pedig fölépítették a római állami posta állomáshelyeit. A római posta ugyanis már nem elégedett meg a gyalogfutárokkal. Egyes üzenetek átszállítására lovas embereket használtak, a hivatalos személyek számára két fogatú vagy négyes kocsik álltak készen, a podgyaszát külön teherkocsival szállították tovább. Szintén ez utóbbiakat vették igénybe, ha arról volt szó, hogy a csapatokat gyorsan egyik helyről a másikra szállítsák. De az egész csak az állami érdeke előmozdítására volt létrehozva, s a lovasfutároknak súlyos büntetés terhe alatt meg volt tiltva magánemberektől levelet elfogadni.

A római birodalmat megdönték a betóduló német, azaz germán néptörszék s ez a többi fontos intézményvel együtt a posta működésének is véget vetett.

A középkor kereskedőinek köszönhetjük, hogy újból fölállítottak egy oly intézetet, mely a postához hasonlít. Ugyanis egymás közt meg egyeztek, s a helyett hogy mindenki külön-külön ment volna oda el, hol dolga volt, vagy küldött volna levelelvé valakit, közösen fogadták föl városuk megbízható embereinek egyikét s ezt küldték el. Ebből fejlődött ki a városi küldöncök intézménye. Ez annyira elterjedt és meggyökereskedett Németországban, hogy még a fejedelmek rendeletei, sőt utóbb a császárok egyenes tilalmi is alig tudták elfojtani.

Mert a fejedelmek tapasztalták, hogy a küldöncöknek, kik tetemes számú segédzemelelyzetet, sokba kerülő vonó és igásmarhákat, lovakat tartottak, ennek dacára tetemes jövedelemre tettek szert a levelek, személyek és podgyász szállítási díjából, mindezt saját joguknak mondották ki, mit csak ők gyakorolhatnak.

Rudolf német császár s magyar király Bécsből Prágába már naponkénti postajáratot rendeztetett be, s egyuttal a német birodalom számára is állított egy postaintézetet, melynek vezetője és utóbb tulajdonosa a Turn-Taxis hercegi család lett. Az örökös tartományokra a császár Paar bárót nevezte ki főpostamesternek,

míg a Magyarországon levő posták igazgatására a magyar udvari kancellária volt hivatva.

De mindez idő alatt a postaintézet egész működése abban összpontosult, hogy meglehetősen lassan, s jókora díjért szállított embereket, leveleket és podgyaszát egyik helyről a másikra. Csak a francia forradalom után támadt némi mozgalom e téren, a mennyiben e régi, mintegy negyvenhét mászás kocsik helyett könnyebb és kényelmesebb kocsikat rendeltek az utasok elszállítására. Ezenkívül a postamesterek fölmentettek az adófizetés, katonabeszállásolás, dézsma és minden egyéb teher alól; megengedték, hogy a postamester saját hasznára utasokat szállítson, s végül meghatározták a levelek viteldiját, mely eddig nagyon határozatlan, s a postamesterék szeszélyétől függő volt.

Ezután a reformok egymásután következtek. Angolország mintájára behozott nálunk a levelek ajánlása, mi tetemes jövedelmi forrást nyitott. A vasutakon mozgó-posták állítottak, melyek az állomásokon feladott leveleket kezelték. Ezután megkísértették az olcsóbb 5 krajczáros vitelbért, mi oly nagy forgalmat idézett elő, hogy a posta jövedelmét megtízszerezte; a gyakori sikkasztás és postarablás meggátolására az ugyanevezett postautalványokat hozták be, melyekben csak a küldő és a pénzkapó neve s a pénzásszeg van följegyezve, s melynek fölmutatásakor a postahivatalnál a pénzt kiifizetik. A postaállomások napról napra szaporítottak, úgy hogy most már alig ismerjük a távolságot, a mennyiben alig küldjük el a levelet, s már itt a válasz, alig nyomják ki a lapot, s már úgy nedvesen a távolban vidék lakójának kezébe jut, ki ép úgy reggelje mellett olvassa bárháyszor, mint a fővárosi ember.

A lópor béke idején.

A kik Hugo Viktor érdekes regényét, a „Nyomorultak“ at olvasták, bizonyára emlékezni fognak még ama sorokra, melyekben a hirves francia költő annak leírásával foglalkozik, hogy mily nagy mértékben és mi mindenre használják a lóport béke idején is. Ha komolyan utána gondolunk a regény illető fejezetében foglalt állításoknak, lehetetlen, hogy kételkedjen az állításoknál, lehetetlen, hogy kételkedjen az állításoknál, hogysem igazak lehetnének. Mindazáltal ennél az esetenél is, épen úgy mint sok más hasonló esetenél, úgy áll a dolog, hogy a statisztikusok följegyzései teljesen igazat adnak a regényről látszólag költői állításainak. E tény teljesen kétségtelenné teszi egy nem rég megjelent angol statisztikai kimutatás, melyből az alább következő kivonatot közöljük: Úgy lát-szik, hogy az angol szárazföldi és tengeri hadsereg katonái gyakorlatok, üdvölvesek, kíséretetek és hadi szemlék alkalmával néha több puszkaport elfogyaszt, mint a mennyi némely csatához vagy ostromhoz szükséges lenne. Ha e harezias jellegű lóporvesztegetésekhez oda veszünk még a lóporok teljesen békés természetű másféle fogyasztását is, például a bányászathoz, köfajtásához, vadászathoz stb. szükséges lópor-mennyiséget, úgy fogjuk találni, hogy a háboru a helyett, hogy növelné, voltaképen inkább csökkenti a robbanó szerek fogyasztását. Mondják, hogy az utóbbi német-francia háboru alatt a lópor bevitelle és eladása egy Német-, mint Franciaországban jelentékenyen alább szállott; ugyanezt tapasztalták a krími háboru alatt is Franciaországban. Sőt ma már biztosan tudják azt is, hogy a jelenleg Spanyolországban dühögő polgárháboru által, hogy az ország északi tartományában levő vasbányák működését akadályozza, sokkal inkább megerősítették a robbantásra szükséges lópor bevitelét, mint a hogy a hadi czélokra szükséges lópor gyártását előmozdította.

Annak bebizonyítására, hogy a lópor használata mily nagy mértékben mozdítja elő és nevelik ama békés foglalkozások, melyeket a háboruk oly gyakran felbuzakítanak, érdekes adatokkal szolgálhatnak ugyancsak az említett angol statisztikai műben foglalt következő sorok. Kiszámították, hogy az angol kőszénbányákban minden 1000 tonna kőszén kibányászásához körülbelül 80 font lópor szükséges. Ólomot és más szilárdabb ércet vagy kőeméket tartalmazó bányákban, melyek főleg kristályosodott szik-

lából állanak, minden 1000 tonna ércet vagy kő lefejtéséhez 7000 font lópor kívánatik. Noha ez adatok, mint említettük, mind angol forrásból vannak merítve, alig lehet kételkednünk a fölött, hogy a nyugot-angliai (walesi) quartz-bányákban végre menő nagyobb szerű bányaműveletek az említett adatok helyességét nemcsak hogy teljesen igazolják, hanem az azokban foglalt állításokat itt-ott még fel is mulják.

Valamelyik tudós vagy író azt állította, hogy azt az előhaladást, melyet valamely nép a polgársultság terén tett, az általa elfogyasztott szappan és a különböző iparágakban fölhasznált szoda mennyiségéből itélhetjük meg legbiztosabban. Ha ez arányt hasonlatképen a lóporra nézve is elfogadjuk, szintén úgy fogjuk találni, hogy egy nemzet vagy állam körülbelül az általa hadi czélokra felhasználott lópor-mennyiséghez képest tarthat igényt vezénylő szerepre vagy legalább is előkelőbb helyre a többi nemzetek közt. Az Angolországból 1870-ben kivitt lópor 25 százaléka Nyugat-Afrikába került, hogy az ottani vad főnökök harezias hajlamát kielégítse. Azok a nagyvételben, barbar fejedelmek csak most kezdik tanulgatni a háborúviselésnek azt a gyilkos és romboló nemét, melyet a műveltebb népek ma már szeretnének elfelejteni.

S. L.

Japán hajdan és most.

Japán, a „Napkelet szigetbirodalma“, napjainkban úgy az általános világkereskedelemben, mint az egyetemes műveltségre és ipartevékenységre nézve fontos és nevezetes országgá alakult át. A ki az 1873. évi bécsi köztárlaton Japán műveltségének bizonyítékaival és iparjának ritka szép, izléses és szolid termékeivel megismerkedett, csak elbámult, hogy egy általa pogányának és műveletlennek tartott nemzet a polgársultságának oly magas fokára tudott eljutni. Ezelőtt 20—25 évvel Japán még magános távolban és a világ többi részétől csaknem teljesen elzárva, ósrégi hagyományainak békőiba nyugözve élte napjait, s legfeljebb Kínával, Koreával és a hollandokkal állt némi nagyon laza kereskedelmi összeköttetésben. Az ország és a nemzet elég volt maga magának, boldog és elégedett a maga módja szerint, a földmívelés, ipar és belkereskedés virágzott, a tudományokat buzgón ápolták s a nép általános jólétének örvendett.

Azonban ezt az elkülönítést, ezt a zárkózott életmódot a gőz és villany századában lehetetlen volt huzamos ideig fenntartani. Mikor a roppant terjedelmű, hullámaival három világrész partjait csapkodó Csöndes-tenger az európai tevékenységnek és nyugoti vállalkozó szellemnek színhelyévé lett, Japán is csakhamar megérezte az új idők áramlatát. Miután a mennyei birodalom a világhozalom számára megnyílt, Japán is nemsokára kénytelen volt lebecsátani sorompóit. Most már nem fekdött oly messzire a világ többi részétől; Yeddót és Nangasaküt gözhajók segélyével pár nap alatt könnyen el lehetett érni. Az új-kort a szigetország partjain már több mint félszázaddal előbb megjelent nehány eltvedett veszmádár s egyszerűen azt is megőszölta, hogy a korábbi elzárkozottságnak és rideg visszautasításnak nincs, nem lehet többé semmiféle jogosultsága.

1799—1803-ban Stewart és Torrey megjelentek a szigetek partjain észak-amerikai lohogók védelme alatt s úgy szintén az oroszok is már a megelőző században többször felkeresték Japánt; rövidebb vagy hosszabb időközökben más tengerész nemzetek is követték az említett előszapatokat.

A japáni kormány belátta, hogy egészen új kor küszöbén áll. Mikor Putiatin orosz admirál a Taikunnak Miklós czár egy iratát nyújtotta át, 1853-ban következő feleletet kapott: „A japáni kormány régóta szándékozik az ország kikötőit megnyitni, hanem előbb a szükséges

előkészületeket kell megtennie. Jól tudjuk, hogy az idegen nemzeteknek komoly kívánságuk Japánnal közelebbi érintkezésbe jutni s a japáni nép is ohajt velök kereskedelmi összeköttetésbe lépni. Oly hajók számára, melyek utjokban sűrűlést szenvedtek s azt kijavítani ohajják, vagy vizet és fát kívánnak bevásárolni, a kikötők már is nyitva állanak.

1853. júl. 8-án meg is jelent Perry észak-amerikai hajó-parancsnok Yeddo kikötőjében és 1854. márcz. 31-én az ismeretes kanagavai szerződést csikarta ki a japáni kormánytól. E szerződés értelmében öt kikötőváros nyílt meg az európai és amerikai kereskedő hajók számára s egyszersmind új kor hajnala derült föl az egész szigetországra is.

És e vívmány nem kis jelentőségű volt Európára és Amerikára iparúzó és kereskedő nemzetekre nézve, ha elgondoljuk, hogy Japán az európai népek által megalapított államokon kívül az egész föld kerekén a legműveltebb országnak tekintethető s magas fokú ósvégi polgárosultsága oly szembeálló mozzanatokat tüntet föl, hogy bámulatosan kifejtett iparának termékei már a középkorban meglepték az akkori művelt világot.

A bécsi köztársaság óta, melyen Japánnak először nyílt alkalma egy eredeti nemzeti műveltségét, mint különösen ritka izlésről és finomságról tanuskodó ipartermékeit Nyugot nemzeteknek csaknem egész pompájában bemutatni, egy-mást érték az utleírások, röviddebb és hosszabb hírlapi közlemények az érdekes országról s lapunk is gyakran foglalkozott Japánról és népével. Most ismét egy közlemény-sorozat indított meg a távol kelet „francziáiról”, a hogy a japániakat nem épen ok nélkül elnevezték. Czikkeink részben a régi Japán szokásaival és népeletével fognak foglalkozni, melyek az újkor hatalmas áramlata és az országban jelenleg lábra kapott újítási szellem és európaisodás elől elébb-utóbb teljesen háttérbe szorulnak s rövid idő alatt végképp el fognak enyészni. A művelődés mindenütt irtja az eredetiséget: illó, hogy az elenyésző dolgoknak is maradjanak fenn nyomai.

I. A japánok népi ünnepei.

Japán lakói derült kedélyű vidám emberek, s egész kedvteliséssel üzik vizálmait. Még legvallásosabb ünnepeik is, melyeket a bonczok a zárdákban rendeznek, mindenféle világias mulatságokkal és játékokkal vannak összekötve; de vannak másféle, teljesen világi, nemzeti ünnepeik is, melyeknek a zárdákkal és papokkal semmi közük s melyek nem tartoznak az ugynevezett ma csu rik vagyis vallásos bucsuk közé. Ezek közt első helyen állnak a goszeiki, vagyis az évenként tartatni szokott öt nagy ünnep. Ezeket hajdan Kiotóban a Mikadó székhelyén, a Dañri, vagyis a császár udvara rendezte és kedvetben bizonyos vallásos színezet ömlött el rajtuk. E körülmény azonban legkevésbé se mérsékelt azokat jellemzi, mert a Kami-vallás azt az elvet állította föl, hogy a vidám szív egyszersmind büntelen is.

Ezek közt a nagy ünnepek közt első helyen

áll az újév ünnepe. Jó barátok és ismerősök meglátogatják és megajándékozzák egymást. Az ajándékok többnyire két-három legyezéből állnak, melyeket a látogató, ősi szokás szerint, selemmel bevont fenyvázás üvegszekrényben nyujt át; azonkívül egy papirzacskót is ad, melyben egy darab száritott tengeri csiga-hús van, miáltal annak emlékét akarják feljuttatni, hogy a japániak egykor igen mértéketlenül éltek. A család, mely a látogatót fogadja, meleg rizsborral (szaki), rizsenyírellel és mandarin-narancscsal kedveskedik vendégeinek. A nagy tengeri rák is nagy szerepet játszik újévkor; minden háztartásban hizlanak egy ilyen az egész éven át, s rendszeren porrá törve szokták használni.

A második goszeiki vagyis évi ünnep az ugynevezett bábu-ünnep, melyet a harmadik hónap harmadik napján, tehát a mi áprilisünkben, ilnek meg, s a leánygyermeknek van szentelve. A családnya a legszebb szobát barackfaágakkal és virágokkal díszíti föl, s ezek közé ama bábuakat helyezi el, a melyeket a leánygyermek mindjárt születésükkor kapnak; e

JAPÁN. — A Buddha megkeresztelése.

bábuk többnyire csinos alakok, melyek a Mikadót s a császári udvar többi magasabb egyéniségét ábrázolják. Ilyenkor nagy vendégeket is rendeznek s azokhoz az ételeket a fiatal leányok sajátkezűleg készítik.

Ezután az ötödik hónap ötödik napján, tehát a mi júniusunkban, a fiugyermekek és serdült ifjak számára a zászló-ünnepet rendezik. Ekkor Yeddo-ban s más nagyobb városokban is magas bambusz-nád-rudakon mindenféle tarka-barka lobogók lengenek. Az utcáik és köztetek ilyenkor szerfölött élénk látványt mutatnak, vidám embertömeg hullámszik föl s alá; a gyermekek legszebb ruháikat öltik fel s általában véve a zászló-ünnepet a legkedveltebb népmulatságok közé sorozzák a japániak.

A negyedik nagy ünnep a lámpa-ünnep, a hetedik hónap hetedik napján megy végbe és ennél természetesen a különböző színű lámpák és lampionok vizik a főszerepet. Az ötödik nagy ünnep a chrysanthémek (aranyvirágok) ünnepe s a kilencedik hónap kilencedik napján ilik meg. Minden csészére, tányérra és tára szétterített aranyvirágokat hintenek, s

ugyanilyen virágot tesznek az italokba is, mert az szerintök az életet meghosszabbítja.

A következő hónapban az ifjú leányok nagy csoportokban látogatnak el a Remida-gava folyó partjához s fiatalabb fivéreiket is magukkal viszik. A leányok ilyenkor nem viselnek álarcot, mint más ünneplés alkalmánál többnyire mindig, hanem szörnyen kifestik és behajporozzák magukat, és hajukat, egy szintén övüket is számtalan gombostűvel és mindenféle cifrással díszítik föl. Virágot szednek s azzal is fölczizomazzák magukat.

A negyedik hónap nyolczadik napján megy végbe a Buddha megkeresztelése. Rajunk ezt egy ünneplés szertartást tünteti föl. Buddha isten úgy van jelképezve, a hogy a japániak őt mindjárt megszületése után képzelik. Egyenesen áll s egyik kezével az ég felé mutat, míg a másik a föld felé van irányozva. A buzgó hívők szentelt théaval fecskendezik be a „szent gyermek” bronz szobrát, mely az ugynevezett keresztelő kövön áll. A különböző boncz-zárdák papjai és szerzetesei végig vonulnak a város főutcaján s magukkal viszik Buddha kis szobrát is, mely egy dézsa közepeben van fölállítva. Így a hívőknek alkalmuk nyílik ajtósságukat otthon végezni el s a bonczok, kik mint isten szolgálói sem szoktak ingyen tenni semmit, szép kis összegczekét szereznek e vallásos szertartás alatt.

Egyveleg.

— Mi az a Hercegovina? A párisi „Figaro” elég elmésen a következőleg magyarázza meg: „Akárhány párisi van, a ki nem tudja, mi az a Hercegovina? Az egyik azt hiszi, hogy valami hölgy, ki igen nagy sikerrel táncol a dalmászinházban, mások azt hiszik, hogy új szerkezetű zongora, mely feltalálójától, Herz urtól, kapta nevét; mások meg, a kik uton utfélen azt olvassák, hogy Hercegovina lángban áll, úgy gondolják hogy valami nagy gyufagyár. Tudakozódunk a csalhatatlan Havas urnál, és biztosíthatni véljük olvasóinkat, hogy az a Hercegovina sem nem aszsony, sem nem zongora, sem nem gyufagyár. A mint mondják, az Törökország egyik alávetett tartomány, hol két tucat görög időről időre fel szokott lázadni egy félmaroknyi török ellen.”

— Johnson temetése. Johnsonnak, az Egyesült-Államok volt elnökének temetéséről, mely f. hó 3-án ment végbe Greenvilleben, amerikai lapok a következő részleteket közlik: Az elhunyt a szabadságharcban vitézség diszjelvényeivel temettetett el. Végző akarata szerint szeméjét egy nemzeti zászló képezte, s összekulcsolt kezeiben az egyesült államok alkotmányának egy másolatát nyújtotta. Greenville falu házi feketé posztóval voltak díszítve, a temetésen néhány ezer ember volt jelen. Grant elnök rendelete folytán a központi hivatalok néhány napon át gyász viseltek s a hadügyi és tengerészeti miniszteriumot az elnök arra utasította, hogy a hirtve halott emlékét megfelelő kitüntetésekben részesítse.

— 115 éves szivarok. Amerikában közelébb hontok fel egy láda szivart, melyet az Egyesült-Államokban Green Cyrus még 1760-ban gyártott. E láda szivar tehát 115 évig feküdt és — nem romlott el, sőt a meggyújtott szivarok egész illatot terjesztettek maguk körül. Három darabot azonnal elküldtek az elnöknek. A maradékot ismét gondosan becsomagolták s csak száz év múlva nyitják ki ismét a dobozt, hogy boldogítsák vele az akkor élőket s különösen az elnököt.

— Egy eltemetett város titkai. Pompéjiben közelebb egy konyhat ástak ki, melynek falán a következő sorok voltak olvashatók: „A mai napig 28 ezerszer gyújtottam tüzet, takarítottam és főztem számára, s ő még sem akar a cirkusba vinni.” — Erre a következő felelet következik: „Az asszonyok sohasem elégedettek.”

Magyar fürdők.

Mindenkor örömmel járunk befolyásunkkal az olyan egészséges eszmék terjesztéséhez, melyek a konyhára is hoznak valamit Magyarországon. Természetesen azokhoz is, a melyek a pénzkivétel megakadályozván, annak itthon való forgalmát mozdítják elő. Ilyennek tartjuk mi hazai fürdőink emelését is, melyek erre nagy mértékben rá vannak szorulva. Ha összeszámítaná valaki azokat az összegzeket, a melyeket egy-egy nyáron honfitársaink külföldi fürdőkön elköltének, s ehhez hozzá mérné azt, a mit a külföldiek a mi fürdőinkre hoznak: azt fogná találni, hogy itt az arány csaknem olyan volna, mint ∞:0; vagyis, mint a felszámíthatlan nagy összeg a semmihez. Sajnos, de igaz! Hiszen külföldiek ugyszólván csak elvétve akadnak fürdőinkben, Mehádiát s Erdély két-három fürdőjét kivéve, hol a déli szerbek és románok elég pénz hoznak forgalomba.

Pedig hát Magyarországnak kitünő gyógyvizei vannak, s nem egy fürdőnk oly szép, oly egészséges vidéken esik, hogy a külföldiekkel bátran versenyezhetne, csak a versenyképesség alkotó elemeit ki kellene fejteni. Ehhez azonban pénz kellene s ez a mi fürdő-tulajdonosaink és bérlőink körül a nagy feladatokhoz képest édes kevés van. Mint minden dologban, itt is egy olyan kétoldalú követelést látunk, melyek közül mindeniknek igaza van, de teljesen egyiknek sincs, hanem az igazságot középpont találjuk meg.

„Ha vendégeim jönének — mondja a fürdő tulajdonosa — a kikért érdemem volna nagyobb költsékeket tenni: megtenném biz én szívesen. Hiszen hasznom is volna benne!” — „Ha úgy be volnának rendezve a hazai fürdők — mondja a fürdőre készülő — mint a külföldiek s itt is ugyanazt a kényelmet megtalálom épen olyan olcsón: nem mennék én soha külföldi fürdőre. Hiszen hasznom is volna benne, mert megtakarítanám az uti költség egy részét s közelebb volnék az enyémekekhez.” Nemde való, hogy az igazság középpont van! A fürdőtulajdonosoknak többet kellene befektetni a fürdők kényelmessé tételére; a vendégeknél pedig eleintén egy kis türelemmel kellene lenniök, mert a természet nyers anyagából, ugyszólván varázsveszélvel, nem lehet egyszerűen paradicsomot teremteni.

Még egy oka van annak, hogy fürdőinket mi magunk sem látogatjuk annyira, mint megérdemlünk. Az ismeretlen dolog nem érdek — mondja egy latin példabeszéd, s a mi fürdőinket mi alig ismerjük annyira, mint a külföldieket. Ezért törekedünk mi lapunkban arra, hogy hazai fürdőinket is bemutassuk képeken és leírásokban, s Erdély és a Királyhágón ineni Magyarország gyógyhelyeiről, minden alkalommal szívesen vettük az olyan közleményeket, melyek valami lényegessel járultak azok megismertetéséhez.

Az „Orvosi Hetilap” tárczájában jelent meg mostanában egy pár cikk, mely egyik derék szaktudósunk utazásainak eredményét nem szaktudósunk által is élvezhető módon adja elő. A szerző szíves engedelmeivel mi is átvesszük e cikkeket, hogy az egészséges észrevételek, melyekben e közlemények épen nem szegények, hád legyenek minél általánosabbakká. Hiszszük, hogy ezzel olvasóinknak tanulságos szórakozást szerezvén, a magyar fürdők ügyének is használunk; ez pedig lényeges dolog, mert fürdőink, tömegesebb látogatók mellett, egy pár millió forint pénzforgalmat csinálhatnának, s talán ez által olyan hirre emelkednének, hogy külföldi vendégeik is hoznák nekik

a font sterlingeket, louis'orokat, tallérokat és rubeleket.

A cikksorozatból eddigelé Héviz és Kóritnyca jelent meg, de ezt valószínűleg még egynehány fogja követni s így lehet, hogy Szilács, Tátrafüred és Ránk fürdőket is meg fogjuk ismertetni lapunk olvasóival ugyanezen jeles szakférfi tollából.

I.

Keszthelyi Héviz.

Török József tr. könyve „A két magyar haza első rangú gyógyvizei és fürdőintézetei”, melynek II-ik kiadása 1859-ben jelent meg, még mindekkor a legteljesebb és legjobb munka, mely a magyarországi ásványvizeket tárgyalja; ha azonban Héviz meleg taváról, mely Keszthely mellett van, akarnánk abból körülményesen értesülni, ezen ohajunknak nem tethetünk eleget, mert abból csak azt tudjuk meg, hogy 1795-ben Babocsay József ily című riportat adott ki „Boldog Zala vármegye! Keszthelyi hévízeidről méltán nevezetel így.” Ezután szerzőnk írja: „Ezen magaslatról riport daczára is mindez ideig a féledékenység homályában sínylődnek. Vajha akadna ezen hévízeik számára is egy Maecenas!”

„Die Baeder, Quellen und Curorte Europa's“ gyűjtőmunkában, mely Enke kiadásában (1875), J. Hirschfeld és W. Pichler tr.-ok által írva, jelen meg, már többet találunk feljegyzve, mennyiben meg tudjuk, hogy a hévízi tó vizét, mely R. 24—26°4 hőmérsékü, Heller elemzte, s hogy a fürdő czélszerűen van berendezve, nemkülönben jó lakások állanak a fürdővendégek rendelkezésére.

Héviz meleg tava tágas, nem mély völgyben fekszik, s mind az maga, mind közepén a deszkafürdőépületek, melyekhez hosszú fahidak vezetnek, továbbá a körülötte levő fáültvények, s ezek között a vendég házak együttvéve a megérkezésre igen kellemes benyomást tesznek; úgy hogy az ember ezen fürdőhely előnyére elfogulttá lesz, ellenállhatatlan kívánva, hogy a fürdővel és ennek közönségével közelebbről megismerkedjék.

A tó vize, melyet fürdőre használnak, zöldesszínü, s körülbelül egy óles rétegekben átlátszó, míg vastagabb rétegekben a fenékre nem láthatni. Szervi anyagok és méz van benne leginkább; hogy azonban ezekből mit hoz magával a föld gyomrából, s mit talál a tó fenékén, eddig kimutatva nincs, valamint azt sem tudják eddig, hogy a határozottan meglevő kénes szagot a talajból feljövő víz hozza-e magával, vagy vajjon szén-élegkéneg, vagy közvetlenül a szervi anyagok bomlásából képződik-e. Egyébiránt könnykének jelenléte nem lehet valami nagy súlyt fektetni, mint a szénsav se jöhet tekintetbe, melyet Heller szabadon és megköteve kimutatott. A tó vize igen kellemes meleg fürdő hatását teszi az emberre, mely nem oly magas hőmérsékü, hogy tikkasztó legyen. Ezen tó vizében egy órán át is időzhetni olyan jó érzéssel, hogy még hosszabban is szívesen tartózkodnánk benne; a mint pedig elhagyjuk, egészen üdén érezzük magunkat.

Egyszerű meleg viznek tekinthetjük a hévízi tavat, mindamellett nem ártana, ha újabban pontos elemzés alá vétetnék. Különösen szükség lenne a tó fenékén levő nagymennyiségű iszapnak egy göröcsöl, mint vegyi megvizsgálása. Ezen iszap részint korhadó növényi részekből, részint igen apró kagyló- és csigamaradványokból, nemkülönben mészesapadékokból szokott állani. A betegek pedig nemcsak fürdőni szoktak, hanem az iszapot is használják, mely a bőrrrel hosszabb ideig érintkezve, erre valamennyire izgatólag hat, mi azonban valószínűleg egyszerűen erőművi befolyása által eszközöl.

A hévízi tó mindenesetre ott van javálva, hol a meleg vízben fürdés a szervezetre hasznosan hat; azonban ezen fürdő emelkedése érdekében elkerülhetlen lenne, hogy a tó közepén levő házhoz vezető hidak, nemkülönben az uszoda, fedett legyen. Ezáltal lehetővé válnék, hogy a tó vize esős, szeles időben is használható; sőt elkerülhetetlen, hogy a vendég házak szomszédságában, sőt ezen házakban magukban kád fürdők kaphatók legyenek, melyeknek a tóval vezetett meleg vízzel kellene ellátniok. Nemesakhogy sok betegre nézve alkalmatlan, s

nem egyszer — főleg zordonabb időben — káros is a hidon keresztüljárás, hanem egyszersmind egy pillanatra sem szabad szem elől téveszteni, hogy minden fürdőhely életét anyja a kényelem, s ennek legnagyobb mértékben meg kell lenni úgy a fürdőhelyiségeket, mint a lakásokat illetőleg. Az utóbbiak eléggé tisztességesek ugyan, de nem elegendő számuak, s mindenesetre igen emelné a fürdőben tartózkodás kellemét, ha a házak egymással részint fedett sétányok, részint lugasok által kötettenének egybe. Ha Hévizben ilyen javítások történnének, ott a fürdőidény sokkal hamarabb kezdődhetnék, s tovább tartathatna, mint jelenleg. Addig is az egészen megromlott zuhanyt használhatóvá lehetne tenni.

Az étkészésre gondot fordítanak ugyan, s észrevehetni az igyekezetet, hogy azt európai minta szerint akarják fenntartani; ez azonban leginkább a pinézerek fekete frakkján és fehér nyakkendőjén látszik meg, míg a tisztaság ellen egy vagy más kifogást lehetne tenni. Apróság ugyan, de megemlítenél nem hagyhatjuk, hogy az étteremben levő kopott tekeasztal kinézése a vendég étvágját, ki arczával arra tekint, nem igen emeli. Az edeleket illetőleg a szakácsnak a sülték készítésénél még tanulmányokat kellene tenni, s felettebb kívánatos lenne, hogy augusztusi időben hűtött fehér borok, melyeknek dohosnak nem szabad lenniök, mindig készletben legyenek. Az izletes konyha és a jól ellátott pinca a fürdővendégek gyógyulására lényeges feltétel, s ezek — ha azok megvannak — sokkal kitartóbbak a fürdő használásában, nemkülönben hazaérkezve, a fürdőt köreikben szívesebben emlegetik, valamint barátainak inkább ajánlják.

Mint fürdőorvos egy keszthelyi ügyfelünk működik; azonban a fürdő jövője megkívánva, hogy ottan állandóan lenne egy fürdőorvos alkalmazva, ki az előforduló koros eseteket, melyeknél Héviz tava használtatott, pontosan megészlelve, ezeket közzétenné, hogy hazánk gyakorló orvosai ezen vízzel minél tágasabb körben megismerkedhetnének. Ezenkívül látjuk, hogy német fürdők hirveves orvosai téli időben fő- és más nagy városokban tartózkodva, itten a gyakorló orvosokkal személyesen érintkezésbe lépnek. Oly fürdőre nézve, milyen Héviz, mely sok jó tulajdonsága mellett alig ösmeretes, azon eljárás nagy lendületet hozna.

Héviznek nem kell Maecenas, — annak birtokosa egy gazdag ur, Festetic gróf, ki már eddig is sokat tett Hévizért, de ha akarja, még sokkal többet tehet, s így cselekedve, nem hozna áldozatot, mert midőn Hévizet elsőrangú fürdőhelyé emelné, annak jövedelmessége legjobb uradalmával érne fel. Héviz nemcsak arra van hivatva, hogy Zala és a szomszéd vármegyék lakosságának üdülő- és mulatóhelye legyen; hanem csak meg kell tenni mindazt, mi hiányzik, s a legismertebb és legkeresettebb fürdőhelyek egyikévé válhatik.

Igen ajánlja Hévizet, hogy könnyen hozzáférhető. A déli váspálya balaton-szentgyörgyi állomásától másfélórányi; ezen ut azonban lovaspálya vagy a Balatonon átkelő gőzhajó által igen megkönnyíthető lenne. Ezen közlekedési mód nem lenne költséges, mihelyt Hévizet szélesebb körben megismernék, s a fürdő emelését célzó vállalkozás elkövetné mindent annak vonzóvá tevésére. Ekként könnyűvé tett közlekedés esetében a Balatonban Keszthelynél hideg fürdőt lehetne létesíteni, s szükség szerint a betegek Héviz tavának használását balatoni fürdővel válthatnák fel.

A fürdőkben végül sokkal szívesebben tartózkodunk akkor, ha onnét a testet és a szellemet egyaránt üdítő kirándulásokat tehetünk, s ezekre Héviz környéke magától kínálkozik. Nincs onnét két órányira Tátika, gyönyörű bazaltképződésű hegy, melyet igen szép bükkök, tölgyek és gyertyánfák borítanak, nem is említve az apróbb növények tömegét. Ezen a hegyen és vidéken a tenyéslés oly buja, mint ezt hazánkban nem sok helyen találjuk. Az 1300 lábnyi magas csucson pedig ott vannak a vár romjai, melyet Kisfaludy Sándor gyönyörű költszetéből ismerünk. A falak bazaltból építvék, s komoran tekintve alá, úgy néznek ki, mintha manók emelték volna ki a föld mélyéből. Tátikával szembe néz Rezi, mely körülbelül 1400 láb magas domolithegy ezen anyagból épült, s fehér színe által elfűt Tátikától. A feljutás úgy az egyik, mint a másik hegyre könnyű, a kilá-

HIRDETÉSEK.

Hölgyeknek nélkülözhetlen!

RAVISSANTE

Dr. LEJOSSE-től Párisban.

Csak a hivatalosan megvizsgált mérlegmentes, tisztá és teljesen ártalmatlan

RAVISSANTE

bír azon erővel, az emberi bőrt minden sértéstől megmenteni, utóbajoktól megóvni és szépséget a bőrszínre birtokítani. Ha a Ravisante naponta egyszer az ujhegygyel az arcra vagy más testrészre dörzsöltetik, már a törülközés után tapasztalható a majdnem csodálatos hatás. Az arcon támadt ráncok és himlőhelyek elsimittatnak. — A Ravisante ifjú arczsint inéz elő, a bőrt fehériti, frissíti és simítja; elavult legújabb idő alatt szempótl, májfoltokat, orrvörösséget, s a bőr minden tisztátalanágait. Már az első kísérlet után elhatározzák a t. hölgyek, jövőre csupán csak Dr. LEJOSSE világhírű „Ravisante”-ját használni.

Egy üvegtől ára 1 frt 50 kr. és 2 frt 50 kr.
Postai küldéssel 30 kr. több.

Kapható nagyban és kicsinyben Budapesten:
Dr. LEJOSSE főraktárában, Kristóf-tér 1. sz. III. emelet
VÉRTÉSSY SÁNDOR ur,
m. kir. udvari illatszere kereskedésében, Kristóftér 1. szám,
és
HATSZEK MIKSA, látszerész urná, váci-utca 8. sz.
Vidéken a legtöbb gyógyszerárakban.

Vidéki rendelvények a legszigorubb titoktartás biztosítása mellett utánvétel eszközöltek.

Minden háztartásban nélkülözhetlen
egy jó
takaréék-tűzhely!

A tisztelt közönség kíváló figyelmébe ajánlom e czeblől gyáramat és rak-táramat, mely ilyeneket asztal és más alakban, valamint mindennemű kályhák-akat és egyéb e szakba vágó tárgyakat a legolcsóbb árak mellett tartalmaz.

és elismert legjobb szerkezetek mellett dús választékban tartalmaz.

Megrendelések pontosan teljesítettek.

Brucky József,
lakatos árú és tűzszerműtő-gyáros Budapesten,
IV. ker. (belváros) haltér 4. sz.
Eladás nagyban és kicsinyben.

Epen most jelent meg:

Folytatása

A „HAZA

életbiztosító és hitelbank elkerülhetetlen bukása címűú riportatnak.

Irta
KOHNY GYULA.

Kapható: Wittenberg Árminnál,
2 szerecsen-utca 6. sz.
valamint minden budapesti és vidéki könyvtárban.

Ára 20 kr. 1095

A Franklin-Társulat magyar irodalmi intézet kiadásában Budapesten (egyetem-utca 4. szám) megjelent és minden könyvtárban kapható:

PERLAKY MIHÁLY.
Népszerű szőlőszeti és borászati kézikönyv.

Vegyteni és köztapasztalatok nyomán.

Számos fametszvényekkel.

Fűzve 1 frt 50 kr.

Kis dekameron.
Válogatott beszédek a serdüelő ifjúság számára.

Irta
Jókai Mór.

Ára keménykötésben 2 frt.

EPILEPSIE
nehézkör) levél útján gyógyították dr. KILLISCH. külföldi orvos által Dresden-ban, Wilhelmplatz 4. sz. (ezelőtt Berlinben).
Eredmények százként!

Ezennel van szerencsénk a t. ez. közönségnek tultára adni, hogy folyó évi május 1-től a kerepesi-út és nagy kereszt-utca sarkán fekvő új épületben (dobány-utca sarkán) nyitottunk, melyben folyton a legújabb és legdivatosabb

fiók-raktár

kocsikból

nagy választék leendő. A főraktár azonban ezentul is gyárunkban, salétrom-utca 4-ik szám alatt marad, hol nem csak kész kocsikkal, hanem mindennemű kocsirészekkel is szolgálhatunk.
Mély tisztelettel

Kölber testvérek, cs. k. udv. kocsigyára
1090
BUDAPESTEN.

Hasonló nevekkal való tévesztések elkerülése miatt, levelekre és sürgönyökre „Kölber testvérek, udvari kocsigyára” cím kitétele kérek.

A FRANKLIN-TÁRSULAT magyar irodalmi intézet kiadásában Budapesten (egyetem-utca 4-ik szám) megjelent és minden könyvtárban kapható:

Gyermekgyógyászat.

Orvosnövendékek és orvosok számára.

Irta
Dr. Steiner János.

A második javított és bővített kiadás után magyarra fordította
Dr. SCHULHOF JAKAB.

A szerző által jogosított kiadás.
Ára fűzve 4 frt.

A KÓRISME megállapítására szükséges vizsgálati módszerek

Irta
ifj. Purjesz Zsigmond,
orvos-sebes tud. tib.
(Kis 8-rét, 144 lap) Ára fűzve 1 frt 20 kr.

A KÜLÖNÖS KÓR- és GYÓGYTAN KÉZIKÖNYVE.

Orvostanhallgatók és gyakorló orvosok igényeire mérve.

Irta
Ifj. PURJESZ ZSIGMOND.
Ára kötve 3 forint

Balassa János. Gyakorlati sebészet. Kiadja Kovács Seb. Endre. Fűzve 1 ft. 40 kr.

Baron Jónás. A sebész kör- és gyógytan alapvonalai. Fűzve 2 ft. 40 kr.

Dillberger Emil. Vény-zsebkönyv nő- és gyermekbetegségekre. Fordította id. Purjesz Zs. Fűzve 1 ft.

Dillberger Emil. Gyógyászati-vény-zsebkönyv. Ford. idős Purjesz Zsig. Fűzve 1 ft. 60 kr.

Frommhold Carl. Electrolysis und Electrokalatylis vom physikalischen und medicinischen Gesichts-punkt skizzirt. C. rtonirt 2 ft.

Kórrajzok bonczleletekkel a gyermekgyógyászat köréből. Közli Koller Gyula és Schmidt György. Előszóval Balassa Jánostól. Fűzve 1 ft.

Kunze. A gyakorlati orvostan kézikönyve. Kidolgozta Szabadföldi Mihály. Fűzve 4 ft.

Purjesz Zsigmond. A kórisme megállapítására szükséges vizsgálati módszerek. Fűzve 1 frt. 20 kr.

Sigmund Károly. Vényminták. Fordította Kövécs Gábor. Fűzve 50 kr.

Stoekinger Tamás. Utmutatás a sebész műszerek elenzésére s birálatára. 23 táblával. Fűzve 3 ft.

Wundt Vilmos. Az ember élettanának kézikönyve. Második kiadás. Magyarra fordította Török Aurél. 56 szövegbe iktott fametszvényekkel. Fűzve 6 ft.

Zelssl Armin. Az alkati bujasenyv tankönyve, orvosok és orvostanhallgatók számára. Fordította Purjesz Zsigmond. Fűzve 4 ft.

Ezennel van szerencsénk a t. ez. közönségnek tultára adni, hogy folyó évi május 1-től a kerepesi-út és nagy kereszt-utca sarkán fekvő új épületben (dobány-utca sarkán) nyitottunk, melyben folyton a legújabb és legdivatosabb

fiók-raktár

kocsikból

nagy választék leendő. A főraktár azonban ezentul is gyárunkban, salétrom-utca 4-ik szám alatt marad, hol nem csak kész kocsikkal, hanem mindennemű kocsirészekkel is szolgálhatunk.
Mély tisztelettel

Kölber testvérek, cs. k. udv. kocsigyára
1090
BUDAPESTEN.

Hasonló nevekkal való tévesztések elkerülése miatt, levelekre és sürgönyökre „Kölber testvérek, udvari kocsigyára” cím kitétele kérek.

Baar J. butorakára Bécs, I. Bez. Franzensring Nr. 20 ajánlja

Kész butor-szerelvényeit

Mindegyik formában s minden fémlelekből, ét-, háloszobák, salonok, előszobák, urasági lakok, fürdőintézetek berendezésére, igen kedveltek és szilárd munkának évekre terjedő jóállása mellett. Butor-mintarajzokat tartalmazó árjegyzékek, kívánatra bérmentve elküldjük.

Ára n. é. helybeli és vidéki vásárló közönséget figyelembe véve tartózkodjanak olyan butor-berendezésektől, melyek uraságok, szilárdokból származnak, állítólag: elutasítás, haláleset, és t. e. f. káros ürgyökön szibarások részéről, alapszanak. — Üzlettem és kézműveim szilárdágaró. bizonyítványokkal szolgálhatok.

Tisztelettel
Baar J.

A FRANKLIN-TÁRSULAT magyar irodalmi intézet kiadásában Budapesten (egyetem-utca 4-ik szám) megjelent és minden könyvtárban kapható:

Vértessy Arnold

BESZÉLYEI.

Két kötet. — Ára fűzve 1 forint.

A „Franklin-Társulat” kiadásában Budapesten az 1874-ik és 1875-ik években megjelent

ÚJ TANKÖNYVEK JEGYZÉKE.

BÁNHÉGYI ISTVÁN. Vezérkönyv a protestans népiskolai vallástanításban. Tanítók és tanítójelöltek számára. Első fűzet. Fűzve 50 kr.	KORDOS GUSZTÁV. Methodische Anleitung zum ersten Unterrichte in den Dezimalbrüchen auf Grundlage der Meternafse sowie auch zum Rechnen mit den Meternafsen für Lehrer, Eltern und Erzieher. Geh. 60 kr.
BÉKESI GYULA. Olvasókönyv középiskolák alsó osztályai számára. Görög, római és hún-magyar mondák. Első fűzet: Görög mondák. Fűzve 60 kr.	Dr. LUTTER SÁNDOR. Mértan. Egyenes vonalú síkban, kör- és sík-háromszögben. Az új tanterv szerint a középtanodák használatára. Harmadik kiadás. Fűzve 2 frt. 40 kr.
BIHARI PÉTER. A philosophiai tudományok encyclopédiája. Fűzve 80 kr.	— Közönséges számtan az új tanterv szerint a középtanodák használatára. Harmadik kiadás. Fűzve 2 frt.
Dr. CSÁSZÁR KÁROLY. Számtan a középiskolák alsóbb osztályai számára. A magyar királyi közoktatásügyi ministerium középiskolai tanterve értelmében. Eddig megjelent az I. II. és III. rész. Egy-egy résznek ára fűzve 60 kr.	— A méter-mérték ismertetése és az új mértékekkel való számolási mód, Tanodai és magánhasználatra. Harmadik kiadás. Fűzve 40 kr.
— Algebra a középiskolák felsőbb osztályai számára. Második teljesen átdolgozott kiadás. Fűzve 2 frt 50 kr.	— Einführung in das metrische Mass- und Gewichts-System, nebst den Rechnungsweisen mit den neuen Massen. Zum Schul- und Privatgebrauche. Gehftet 40 kr.
EBENSPANGER JÁNOS. Földrajz. (Tájékozókban.) A népiskolák III. osztálya, illetőleg III. évfolyama számára. A m. ministeri tanterv alapján Fűzve 30 kr.	MAYER MAXIMILIAN. Formenlehre und Geometrie für Elementar- und höhere Volksschulen sowie für Bürgerschulen und Lehrerbildungs-Anstalten. Nach der II. verb. ung. Auflage mit Berücksichtigung der Meternafse. Geh. 60 kr.
— Erdbeschreibung in Charakterbildern für die dritte Klasse resp. den dritten Jahrgang der Volksschulen in Ungarns. Auf Grundlage des hohen minifl. Lehrplans. Geh. 30 kr.	SCHWIEDLAND FRIGYES. Francia nyelvtan iskolák és magántanulók számára. Négy folyamban. Eddig megjelent az I. II. és III. folyam. Egy-egy folyam ára 80 kr.
ERDŐDY JÁNOS. Első oktatás a földrajzban a népiskolák alsóbb osztályai számára. Harmadik kiadás. Fűzve 25 kr.	Dr. SZABÓ JÓZSEF. Ásványtan. Felsőbb tanításra és gyakorlati használatra. Egy könyvmatu tábla és 510 fametszvény. Harmadik kiadás, újból átdolgozva s tetemesen bővítve fűzve 4 frt 80 kr.
— Földrajz a népiskolák felső s a polgári és reálskolák alsó osztályai számára. Második javított kiadás. Fűzve 40 kr.	VASVÁRI BENŐ. Világtörténelem rövid előadásban. A legújabb történeti könyvekből tett jegyzetek nyomán képezdek, polgári és felső leányiskolák számára. Első kötet: Ókor. Fűzve 60 kr.
FEHÉR IPOLY. Kísérleti természettan. Az újabb elméletek alapján szerkesztett kézikönyv, középtanodák felsőbb osztályai számára. Első fele. Második javított kiadás. Fűzve 2 frt 80 kr.	
GRAF JAKAB. Német nyelvtan közép-, reál-, polgári iskolák, képezdek stb. számára s magánhasználatra. Első rész fűzve 80 kr. Második rész fűzve 1 frt.	
Dr. HAYDU GYULA. A vegytan és ásványtan tankönyve a reálskolák IV. és V. osztálya számára. Az új tanterv igényeire alkalmazva A szövegbe nyomott 165 fametszettel. Fűzve 1 frt 20 kr.	
HEISSIG SÁNDOR. Vezérőnal rajzolásban körzővel és vonalzóval. Reál- és ipartanodák használatára, szerző után Dr. Szabóky Adólf. 7 idomtáblával és 250 idommal. Harmadik javított kiadás. Fűzve 2 frt 80 kr.	
HORVÁTH MIHÁLY. A magyarok története a gymnaslumok alsóbb osztályai használatára. Első fűzet a II. és III. osztály, második fűzet a IV. osztály számára. Egy-egy fűzet fűzve 70 kr.	
— Amagyarok története. Kézikönyvvül a polgári iskolák használatára. Fűzve 1 frt 40 kr.	
KORDOS GUSZTÁV. Módszeres útmutatás a tizedes törtek tanításához a méter-mértékek alapján és az ezekkel való számolási mód. Tanítók, szülők és nevelők számára. Fűzve 60 kr.	

Legközelebb megjelenik.

EBENSPANGER JÁNOS földrajz a népiskolák IV. osztálya, illetőleg IV. évfolyama számára. A m. ministeri tanterv alapján.

— Erdbeschreibung für die vierte Klasse, resp. den vierten Jahrgang der Volksschulen Ungarns. Auf Grundlage des hohen minifl. Lehrplans bearbeitet.

KRISZ FERENCZ. Szemléleti mértan, a középiskolák alsóbb osztályai számára. Két fűzetben.

MACZKE VALÉR. Költészetten.

MIRÁLKA ANTAL. A növénytan elemei középtanodák számára Teljesen átdolgozta és újra berendezte Madaras Elek, főreáltan, tanár Székesfehérvárott. Harmadik kiadás.

— Az ásványtan elemei középtanodák számára, Teljesen átdolgozta és újra berendezte Madaras Elek. Harmadik kiadás.

12 évi siker minden kétség fölé helyezé, miszerint Thedo tanár

„SZAKÁLL-HAGYMÁJA

a legjobb és legbiztosabb szer, a szép szakállnövekedés elérésére.

Számtalanok, a legmagasabb állású férfiak közül is, szép szakállukat csupán ezen szernek köszönhetik.

Ezen szer a szakáll növekedését gyorsasággal elősegíti úgy hogy 16 éves fiatalemberek is, a legrovidebb idő alatt teljes és erős szakállt nyertek általa, a melyet a bizonyítványok ezrei bizonyítanak.

Miután számos semmirevaló hamisítás ugyanazon név alatt áruba bocsátották, jó lesz arra ügyelni, hogy minden csomag a feljölalónak itten lenyomott pecsétjével legyen ellátva. Ára egy csomagnak 2 ft. 10 kr., postai küldéssel 10 krral több.

Schwarzbach, 1875. febr. 25.

Füzet József, gyógyszerész urnak, Prágában. Szíves köszönetet a szakáll-hagyományt; az igen hatásosnak bizonyult be, és én mindenkinek a legjobban ajánlhatom. Hirt Károly J. s. k. építési vállalkozó.

Valódi minőségben kapható: Budapesten Török József gyógyszerésznél, király-utca 4. sz. Pozsonyban: Piszatory Bódog gyógyszerésznél, Mihálykapunál. 1039

A FRANKLIN-TÁRSULAT magyar irodalmi intézet kiadásában Budapesten (egyetem-utca 4-ik szám) megjelent és minden könyvtárban kapható:

Érdekes bűnesetek.

Irta
dr. Hegedüs Lajos Kandid.
Második kiadás.
Ára fűzve 1 forint 50 kr.

Budapest, szeptember 5-én 1875.

36-dik szám.

ELŐFIZETÉSI FÖLTÉTELEK: a Vasárnapi Ujság és Politikai Ujdonságok együtt: Egész évre 12 ft., félévre 6 ft. Csúpnán a Vasárnapi Ujság: Egész évre 8 ft., félévre 4 ft. Csúpnán a Politikai Ujdonságok: Egész évre 6 ft., félévre 3 ft. XXII. évfolyam.

HIRDETÉSEK DÍJA: Egy hatszor hanközött postán, vagy annak helye egyszeri írtatásnál 15 krajczár; többször írtatásnál 10 krajczár. Rélyegdíj külön minden írtatás után 30 krajczár. Kis-ó-hivat-lunk számára hirdetésményeket elfogad Bécsben: Haasenstein és Vogler Wallfischgasse Nr. 10, Mosse R. Seilerstätte Nr. 2 és Oppelik A. Wollzeile Nr. 22

15 darab ZONGORA
60-tól 280 forintig,
valamennyi hibátlan, jó hangú és csinos külsevel bír, s
Eder Antal Gyula
zongora-ügynekésében
eladó, Budapest, váci-utca 12-ik szám alatt, a korona-
utca sarkán.
Tudakozódásokra bármikor a legnagyobb készség-
gel válasz adatik, valamint kívánatra árjegyzékek is kül-
detnek. 1080

COCA
Dr. W. Strauß
Makranapotheké-Mint
A perui coca-növény csodá-
latos táp- és gyógyerejével Hum-
boldt Sándor ezerszavakkal aján-
lotta: „szukmellűség és gumó a
coqueosoknál nem fordul elő és
testük a legnagyobb megerőtetés
mellett is minden táplálék és álm
nélkül napokon át éperős ma-
rad.” — Boerhave, Bonpland,
Tsudi és valamennyi dél-amerikai
utazók által bebizonyított; a
német tudósvilág elméletileg már
rég, gyakorlatilag azonban csak a mainzi „szerecsen”-hez
czimzett gyógytár Sampson tanár-féle coca-készítmények
használatát által van elismerve, miután ezek friss növényből
készülvén s minden hathatós alkatrészt változatlanul meg-
tartanak. Ezen készítmények a beteggyón ezerszeresen meg-
kísértett mell- és tüdőbetegségeknél, sőt előhaladt korban is
kínáló hatással bírnak (I. sz. lapdacs), gyökeresen gyógyít
minden altesti- és emésztési-betegségeket (II. sz. lapdacs és
bor), pótolhatlan minden idegbetegségek és egyetlen gyökeres
gyógyszer, különösen mindenféle gyöngösgy ellen (III. sz.
lapdacs és borszesz). — Ára 1 doboznak 2 frt, 6 doboz 10 frt,
1 üveg 2 frt.
Kimerítő felvilágosítás dr. Sampson tanár-tól, mely a
coca-t helyszínen gondosan tanulmányozta, ingyen s bérmentve
a „szerecsen”-hez czimzett gyógytár Mainzban, és raktárát
által Pesten: Török J., gyógyszer, főraktár Magyarországra
nézve. Brűn: Schönleber Fer., gyógyszer. Prágában: Fürst
József, gyógyszer. Bécsben: Haubner Ede, anyagi-gyógytár,
Illof 6., főraktár Ausztriában nézve. 448 (26)

Purgleitner Kalksyrop.
Al-vilsvavas
mész-szörp.
Egy új gyógy-szörp.
TUDÓ-VESSZ,
gümösödes,
-mellűség,
szemnyedés
itására, mint
a mely a legmeglepőbb módon eltávolítja ezen bajok legjelenté-
kenyebb tüneteit is. Behatás alatt a köhögés csillapodik, az
éjjeli izadások megszűnnek, és a beteg a legrövidebb idő alatt
visszanyeri egészségét a jó kinezésed.
Egy liter ára 1 frt osztr. ért.
Triest, 1873. szept. 23. Dubocac, 1873. aug. 30.
Mélyen tisztelt úr! Kérem Önt,
kérlek nekem, melyet lehet-
sége, 6 üveg mész-szörpöt,
mely valóban kitűnő jellesegi
stb. stb. Strametz Endre.
Voitsberg, 1873. decz 18.
Purgleitner J. urnak Grácban.
Kérem Önt nekem kitűnő
mész-szörpöt, mely 6 üveg-
gel küldeni, a mely nálam meg-
lehető hatást tesz stb. stb.
Rottenbacher Konrad.
Fő-raktár a készítő-, Purgleitner Józsefnél, Grácban.
Raktár: Török József gyógyszerárában Budapest.
Továbbá:
Aradon: Tonesál, Nyitrán: Kovács,
Brassó: Kilián J. gyógyszer, Pozsonyban: Soltz, gyógyszer,
Dachstein Jánosnál, Szegeden: Weiglein,
Debreczen: dr. Rothschneck, Temesvárt: Pecher gyógyszer,
gyógyszer, Janasz,
Kaloecán: Horváth gyógyszer, Varasdon: dr. Hiltton gyógyt,
Kassán: Novely A.-nál, Zagrábban: Mitlbach

A BUDAPESTRE
érkező n. é. vidéki közönséget a jelen évadra
gazdagon felszerelt
kézmű-vászon- és divatáru-raktáram
megtekintésére tiszteletteljesen meghívom. Hódolattal
Löbl Frigyes
az első budapesti 27 kros kézmű-részletár-
csarnok alapítója, BUDAPEST,
Lipótvárosi templomtér, váci körút 6/2.
Minták bárhová ingyen és bérmentve.

A FRANKLIN-TÁRSULAT
magyar irodalmi intézet kiadásában Budapest (egyetem-utca 4-ik sz.)
megjelent és minden könyvtáránál kapható:
**Az iskolai
takarékpénztárakról.**
Szózat a tanítókhöz és tanítónőkhöz
franciául írta
LAURENT F.
Fordította: —y.—t.
Ára füzve 20 krajczár.
Postán keresztül küldés alatt megküldve 22 krajczár.

Pécsi ürmös-species.
A közönség figyelmét az egyedül általa eredeti minőségben
készített kitűnő jóságú és zamatu
„pécsi ürmös-species”-re
felhívni. Ezen speciesek egy akó ürmösöz szükségelt
adagokban csomagolva, következő minőség és ár szerint
kaphatók:
I csomag pécsi keserü ürmösnek 20 kr.
I „ „ édes „ 40 kr.
I „ „ rász „ 30 kr.
Kívánatra a készítés módja is közölhetik. Hamisítások
ellen minden csomag sajátkezü névelírásommal van
ellátva kék színben. Sipőcz István,
1098 gyógyszerész Pécsen t.

A MÁSOK PÉNZE.
Regény.
Írta
GABORIAU EMILE.
Franciából fordította
ZICHY CAMILLA.
Két kötetben.
I. kötet: Az élő fabábok.
II. kötet: Halászat a zavarosban.
Ára füzve 3 forint.

KERTÉSZ ÉS EISERT
Budapest, Dorottya-utca 2. számháztéri szeglet,
a t. oz. közönség figyelmébe ajánlják az
egyedül náluk létező
D. Főre-féle szikvíz omaga készítéséhez maganzoknak legalkalmasabb
valódi
párisi szikvíz-készülékeinek
gyári főraktárát Magyarországra riasztva.
A szikvíz, mint kellemeesen ádító, egészséges,
számos esetekben orvosilag rendelt ital, maris
általános használatba jár.
Készülékeink fő előnye az, hogy kö-
vetve a minden egyes darabban melikéül utas-
sítást, bárki képes kitűnő, mindig
friss, a gránit készítmény tisztább és ol-
csóbb szikvizet készíteni, azonnálval pe-
dig pezsgővíz, málnavíz, limonádé,
egyéb trissító italok előállításához is alkalmasak.
A készülékek ára:
2 4 6 8 10 mészlyes
darabja frt 8.— 10.— 12.— 14.50 17.—
Kiváló minőségű szerek 1 font
aloldom tartalommal 10/1 font szikvizet tartalmazó
csomagokban, csomagokból 2 frtal számítottan.
Írásbeli megbízások utánvett mellett
gyorsan eszközölköznek, ládacska és csomagolási
díj a gép nagysága szerint 50—75 kr.
Egytől másig Berlin és Angolban legjobb gyáraiból származó,
a tisztáltságnakál fogva egészen tiszta vizet tisztító
és javító
vízszűrő készülékeinket.
melyek 2 frt 50 krtól 25 frtig tartanak készletben. Ezeknek rajok-
kal ellátott kimerítő árjegyzékét szívesen szolgálunk.

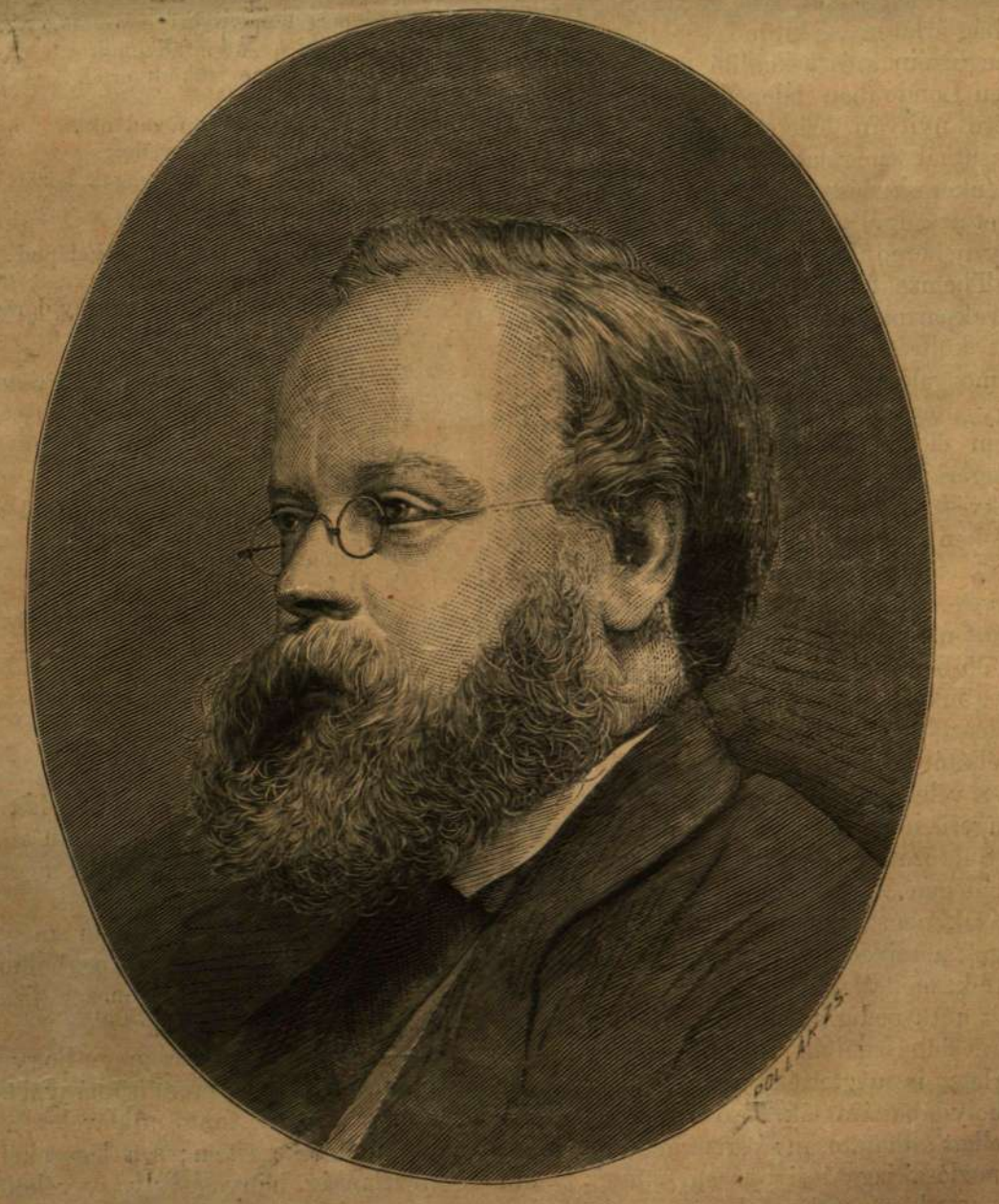
A FRANKLIN-TÁRSULAT
magyar irodalmi intézet kiadásában Budapest (egyetem-utca 4-ik sz.)
megjelent és minden könyvtáránál kapható:
TARKA KÉPEK
Toldy István.
A rajzok Jankótól.
Tartalom:
Egy garçon karácsonya. — A mit a nők követelnek. —
Az értekezés. — A felolvasás. — A kit házasítanak. — A
hollófürdő és az aranyhaj. — Laikus elmélkedések a művészet
szülőföldén. — Egy félben maradt kép története.
Ára füzve 2 forint.

**Dr. Lengül Frigyes
NYIR-BALZSAMA.**
Már maga a növény-
nedv, mely a nyírből
foly, ha annak törzse
két megszurják, em-
beremlékezet óta, mint
legkitűnőbb sepsítő-
szer ismeretes; de ha
a nedv a készítő uta-
sítás szerint vegy-
szeti uton balzsammá
készítetik, még csak
akkor nyer majdnem
csodálatos hatást.
szint idész elő; a bőrnék fehérséget, lágyasgot és frisseséget köl-
csönöz; eltávolítja legrövidebb idő alatt a szupliket, májfoltokat,
anyajegyeket, orrvörösséget, sőt a bőr minden tisztatlanságait.
Egy korsó ára használati utasítással 1 frt 50 kr. Postai
küldésnél minden darab csomagolásért 10 kr.
RAKTÁR: Pesten: Török József gyógyszeráránál,
király-utca 7. sz. — Pozsonyban: Pistory gyógy-
szeráránál, Mihálykapu.

PLIMSOLL SÁMUEL.
A magyar országgyűlés megnyitása-
kor egy angol képviselő arczképet
mutatjuk be olvasóinknak. Szándé-
kosan tesszük, s az alkalmat épen
kedvezőnek találjuk, hogy most szóljunk
Plimsoll Sámuelről, kit egyetlen egy kér-
désben való szereplése tett híres emberré.
E kérdés igaz emberi érdekek nemes ügye
volt, s ő azt önzetlen lelkesedéssel szol-
gálja már évek óta, s bár utolsó nemes
felhevülése egy régóta érzett igazságtalan-
ság elleni visszatartatlan és szenvedélyes
támadásban nyilvánult: mégsem itéli el
senki, a kinek érkeke van az olyan jele-
netek iránt, midőn a görög hős, csak-
hogy eszméjének diadalt szerezzen, fel-
kiáltott: „üss, de hallgass meg!” A nemes
szenvedély, a tapasztalatokon alapuló erős
meggyőződés, a hit, hogy az embernek
igaza van, s hogy célja jó, nemes,
önzetlen s épen a védetlenek javára szol-
gáló cél: mindezek külön szempontok alá
esnek, a mint az igazat mondó prófétáknál
seni látjuk, hogy Nánán próféta gyanánt
mindig csak szép mesék alakjában adták
elő az igazságot, a hatalmasoknak, a Dávid
királyoknak.
Ki ez a Plimsoll Sámuel? — kérdi sok
olvasó, ki már elfeledte, hogy az angol
miniszterelnök, Disraeli, az ő fellépése által
kényszerült rá, hogy „a kereskedelmi ha-
józásról” szóló ideiglenes törvényjavaslatot
az angol parlament elé terjessze, s ezáltal
évenként száz és ezer ember életét biztosítsa
a hajótöréstől. Angliában ugyanis ugy-
voltak a kereskedelmi hajók tulajdonosai
hajóikkal, mint nálunk a rozszant házak
gazdái épületeikkel. Ezek is, azok is nagy
összegekig biztosítják tulajdonukat vala-
mely biztosító társaságnál s maguk sem
bánják, ha a ház elég, vagy a hajó elvész
a tengeren, mert a biztosított összeget fel-
venni a tönkre ment szágéért, kész haszon
a tulajdonosnak. S még nagyobb lelket-
lenség az angol hajótulajdonosoké, mint
azoké, a kik biztosított házaikat adják
önként a lángoknak. A rothadt, megrom-
lott s mégis a törvényes mértéken is túl-
terhelt hajókon a szállítási árakat nagyon
alacsonyra szabni, s a magas összegekig
biztosított edényt a sík tengeren engedni
elpusztulni, midőn vele százak élete vész

el menthetetlenül: valóban oly lelketlen
galádság, melyet megengedni nem vált az
angol kormánynak és törvényhozásnak
becsületére. Mennyi időn át nem volt soha
törvény, mely annyi ezer és ezer ember
életét eléggé védte, vagy csaknem biztosí-
totta volna a hajótörésektől, melyeknek
száma (ez a visszaélések természete, midőn
végüket járják!) utóbbi időben évről évre
megdöbbentően szaporodott.

E roppant veszélytől a tengeri utaso-
kat, s e roppant szegénytől az angol tör-
vényhozást, Plimsoll Sámuel fellépése
mentette meg, ki minden kíméletet félre-
telve, az ember-zseretet elfojthatlan fellobba-
násával s az igazságérzet legnemesebb fel-
háborodásával támadta meg a kormányt,
mely egy ideiglenes törvényt volt kényte-
len előterjeszteni, hogy ennek követke-
ménye, már tán a jövő ülésszak alatt egy

PLIMSOLL SÁMUEL.

**Magyar
pénzügyi törvény-isme.**
Törvények, szabályrendeletek, utasítások és egyéb
hivatalos források alapján,
a tudor- és ügyvédjelöltek igényeire alkalmazva.
Rendszerbe foglalta
Dr. MARISKA VILMOS.
I. füzet.
Ára az egész műnek 2 frt 80 kr.
A második füzet szeptember havában fog megjelenni.

**A bölcsészeti jogtudomány
történelme.**
Kiegészítéssel Schilling természetjogi művével.
Írta
Dr. WERNER RUDOLF,
kassai jogakadémiai tanár.
Ára füzve 1 forint 50 kr.